

Forslag til ny opplæringslov

Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)

Første delen – innleiande føresegner

Kapittel 1 Formålet med og krava til opplæringa

§ 1-1 *Formålet med lova og kva lova gjeld*

Lova skal leggje til rette for at barn, ungdom og vaksne får god opplæring i eit godt miljø.

Lova gjeld for grunnskoleopplæring, vidaregåande opplæring og verksemd knytt til opplæringa. Lova gjeld ikkje for skolar som er godkjende etter friskolelova.

§ 1-2 *Formålet med opplæringa*

Opplæringa skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og dei som har læretid i bedrift, historisk og kulturell innsikt og forankring.

Opplæringa skal byggje på grunnleggjande verdiar i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, åndsfridom, nestekjærleik, tilgiving, likeverd og solidaritet, verdiar som òg kjem til uttrykk i ulike religionar og livssyn, og som er forankra i menneskerettane.

Opplæringa skal utvide kjennskapen til og forståinga av den nasjonale kulturarven og den felles internasjonale kulturtradisjonen vår.

Opplæringa skal gi innsikt i kulturelt mangfald og vise respekt for den enkelte si overtyding. Ho skal fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte.

Elevane og dei som har læretid i bedrift, skal utvikle kunnskap, dugleik og haldningar som gjer at dei kan meistre livet sitt og delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrøng.

Elevane og dei som har læretid i bedrift, skal lære å tenkje kritisk og handle etisk og miljøbevisst. Dei skal ha medansvar og rett til medverknad.

Elevane og dei som har læretid i bedrift, skal møtast med tillit, respekt og krav og få utfordringar som fremjar danning og lærelyst. Alle former for diskriminering skal motarbeidast.

§ 1-3 *Læreplanverket og utdanningstilbodet*

Kongen i statsråd skal gi forskrift om overordna mål og prinsipp for opplæringa.

Departementet skal gi forskrift om læreplanar i fag.

Departementet skal gi forskrift om kor mange timar med opplæring elevar i grunnskolen skal ha, og korleis timane skal delast mellom trinn og mellom fag. I grunnskolen kan opp til [fem/ti] prosent av timane i kvart fag flyttast til andre fag eller brukast til særskilde tverrfaglege aktivitetar. Departementet kan gi forskrift om kor mange timar med opplæring elevar i den vidaregåande opplæringa skal ha, og korleis timane skal delast mellom trinn og mellom fag. Departementet kan gi forskrift om kor lang læretid det

skal vere for dei som har læretid i bedrift. Kommunen og fylkeskommunen kan gi forskrift om opplæring utover det minstetimetallet som departementet har fastsett.

Sametinget skal gi forskrift om det samiske lærestoffet i dei nasjonale læreplanane i fag og om læreplanar for opplæring i samiske språk. Sametinget skal òg gi forskrift om læreplanar i særskilde samiske fag i den vidaregåande opplæringa. Forskriftene skal haldast innanfor dei rammene som departementet har fastsett. Departementet skal gi forskrift om andre særskilde læreplanar for grunnskoleopplæringa i forvaltningsområdet for samisk språk og for andre elevar som får samisk opplæring i grunnskolen og i den vidaregåande opplæringa. Sametinget skal i samråd med departementet lage utkast til desse forskriftene.

Departementet skal gi forskrift om kva for utdanningstilbod som fører fram til studiekompetanse eller yrkeskompetanse (tilbudsstrukturen i den vidaregåande opplæringa).

Departementet kan gi forskrift om plikt til å delta i aktivitetar i grunnskolen som ikkje er opplæring i fag.

§ 1-4 Ansvar for opplæringa

Kommunen har ansvaret for grunnskoleopplæringa. Fylkeskommunen har ansvaret for den vidaregåande opplæringa. Ansvarsfordelinga er nærmare regulert i kapittel 28.

Andre delen – grunnskoleopplæring

Kapittel 2 Rett og plikt til grunnskoleopplæring

§ 2-1 Rett til grunnskoleopplæring

Barn har rett til offentleg grunnskoleopplæring frå det året dei fyller seks år, til dei har avslutta det 10. trinnet.

Retten gjeld dersom barnet truleg skal vere i Noreg i meir enn tre månader i strekk. Retten skal oppfyllest så raskt som mogleg og seinast innan éin månad etter at barnet er komme til Noreg. Barn som kjem til Noreg etter at dei har fylt seks år, skal som hovudregel plasserast på det trinnet som høver med alderen.

§ 2-2 Plikt til grunnskoleopplæring

Barn har plikt til grunnskoleopplæring frå det året dei fyller seks år, til dei har avslutta det 10. trinnet. Grunnskoleopplæringa skal gjennomførast på ein offentleg skole, ein privat grunnskole som er godkjend etter § 22-1 eller etter friskolelova, eller gjennom privat grunnskoleopplæring i heimen, jf. § 22-5.

Barn har plikt til grunnskoleopplæring når dei har vore i Noreg i tre månader. Plikta fell bort når barnet har vore utanlands i tre månader.

Dersom omsynet til eleven tilseier det, foreldra samtykkjer og det ligg føre ei sakkunnig vurdering, kan kommunen fritta ein elev heilt eller delvis frå opplæringsplikta. Til dømes kan ein elev få fritak frå delar av skoleveka eller eitt eller fleire av skoleåra. Elevar som har fått fritak frå opplæringsplikta, mister ikkje retten til opplæringa dei har fått fritak frå.

Kommunen kan gi ein elev permisjon frå skolen dersom eleven får ei opplæring som samla sett er forsvarleg. Kommunen skal gi forskrift om permisjon frå skolen.

Ein elev som høyrer til eit anna trussamfunn enn Den norske kyrkja, har rett til permisjon frå skolen dei dagane trussamfunnet har helgedag, dersom foreldra sørgjer for den opplæringa som må til for at eleven skal kunne følgje med i opplæringa på skolen etter fråværet.

§ 2-3 Innhald, vurdering og dokumentasjon i grunnskoleopplæringa

Opplæringa i grunnskolen skal vere i samsvar med læreplanverket, jf. § 1-3.

Elevane har rett til individuell vurdering og dokumentasjon av opplæringa. Elevane på 1. til 7. trinn får berre individuell vurdering utan karakterar. Ein elev skal ikkje få halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter i faget dersom læraren ikkje har tilstrekkeleg vurderingsgrunnlag. Departementet skal gi forskrift om individuell vurdering, om klage på vurdering og om dokumentasjon. Departementet skal òg gi forskrift om korleis mangel på vurderingsgrunnlag kan føre til tap av rett til halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter i faget.

§ 2-4 Utsett og tidleg skolestart

Kommunen skal la eit barn byrje på skolen det året barnet fyller sju år, dersom foreldra søkjer om det eller samtykkjer og gode grunnar talar for det.

Kommunen skal la eit barn byrje på skolen det året barnet fyller fem år, dersom foreldra søkjer om det eller samtykkjer og særlege grunnar talar for det.

I vurderinga etter første og andre avsnitt skal kommunen leggje særleg vekt på kva føresetnader barnet har for læring og for utvikling av sosial samkjensle.

§ 2-5 Gratis grunnskoleopplæring

Offentleg grunnskoleopplæring skal vere gratis. Kommunen kan ikkje krevje at elevane eller foreldra dekkjer utgifter knytte til grunnskoleopplæringa, til dømes utgifter til undervisningsmateriell, transport i skoletida, leirskoleopphald eller andre skoleturar.

§ 2-6 Kva grunnskole eleven skal gå på

Elevane har rett til å gå på ein skole i nærmiljøet.

Kommunen kan gi forskrift om skolekrinsar. Kravet i § 38 første avsnitt bokstav c i forvaltningsloven om kunngjering i Norsk Lovtidend gjeld ikkje.

Ved tildeling av skoleplass eller fastsetjing av ei forskrift om skolekrinsar skal kommunen leggje særleg vekt på kva skole som ligg nærast heimen. Kommunen kan òg ta omsyn til topografi, trafikktilhøve og kapasiteten på skolane, og dei kan sørgje for at barn i same nabolag får gå på same skole.

Ei forskrift om skolekrinsar kan opne for å gjere unntak frå dei fastsette skolekrinsane når skolen i krinsen ikkje har ledig kapasitet.

Etter søknad kan eleven takast inn på ein annan skole enn den eleven soknar til.

§ 2-7 Straffansvar for brot på opplæringsplikta

Foreldre og andre som har omsorg for eit barn, kan straffast med bot dersom dei forsettleg eller aktaust handlar slik at barnet er borte frå den pliktige grunnskoleopplæringa utan å ha rett til det.

Kapittel 3 Val av skriftspråk og særskilde språkrettar i grunnskoleopplæringa

§ 3-1 Bokmål og nynorsk for elevane i grunnskolen

Elevane skal ha opplæring i begge dei norske skriftspråka, bokmål og nynorsk. Departementet kan gi forskrift om fritak frå opplæring i eitt av desse skriftspråka for elevar som får opplæring etter §§ 3-2, 3-3, 3-4 og 3-6.

Elevar på 1. til 7. trinn skal bruke det skriftspråket som kommunen har vedteke som hovudmål for skolen, i det skriftlege arbeidet. Foreldra til elevane vel om læremidla skal vere på bokmål eller nynorsk. Elevar på 8. til 10. trinn vel sjølve om dei skal bruke bokmål eller nynorsk som hovudmål, og om læremidla skal vere på bokmål eller nynorsk.

Når minst ti elevar på eitt av trinna 1 til 10 i ein kommune ønskjer eit anna skriftspråk som hovudmål enn det som er vedteke for skolen, har dei rett til å bruke og å få opplæring på dette skriftspråket i ei særskild gruppe. Går ti eller fleire av desse elevane på den same skolen, har dei rett til å få opplæringa der. Er elevane spreidde på fleire skolar i kommunen, avgjer kommunen kva skole dei skal få opplæringa på. Retten til å få opplæring i ei særskild gruppe står ved lag så lenge det er minst seks elevar att i gruppa.

Dersom skolestrukturen i kommunen gjer at elevar må overførast til ein skole med eit anna hovudmål enn elevane hadde på 1. til 4. trinn, har dei rett til å bruke og å få opplæring på det hovudmålet dei hadde. Dei har rett til opplæring i faget norsk i ei særskild gruppe, same kor mange dei er.

§ 3-2 Opplæring i og på samisk i grunnskolen

Samiske elevar har rett til opplæring i anten nordsamisk, sørsamisk eller lulesamisk. Samar er dei som kan skrivast inn i samemanntalet, og barna deira.

Alle elevar som bur i forvaltningsområdet for samisk språk etter sameloven § 3-1, har rett til opplæring i og på samisk. Kommunar i forvaltningsområdet for samisk språk kan gi forskrift om at elevane skal ha opplæring i grunnleggjande ferdigheiter i samisk og opplæring om samisk kultur.

Dersom minst ti elevar i ein kommune utanfor forvaltningsområdet for samisk språk krev opplæring i og på samisk, har dei rett til det. Retten står ved lag så lenge det er minst seks elevar att som vil ha slik opplæring.

Elevar på 8. til 10. trinn vel sjølve om dei skal ha opplæring i samisk og likeins om dei skal ha opplæring i og på samisk. Elevane sjølve kan klage på enkeltvedtak om opplæring i samisk og på enkeltvedtak om opplæring i og på samisk etter reglane i § 29-1 og reglane i forvaltningsloven kapittel VI.

Opplæringa på samisk kan leggjast til ein eller fleire skolar i kommunen.

Dersom skolen ikkje har lærarar som kan gi opplæring i samisk, kan opplæringa givast på ein annan måte. Dersom opplæringa i samisk blir gitt som fjernundervisning etter § 14-4, skal kommunen likevel tilby ein del av opplæringa i eit samiskspråkleg miljø når det er nødvendig for at opplæringa skal vere trygg og pedagogisk forsvarleg.

§ 3-3 Opplæring i kvensk og finsk i grunnskolen

Elevar med kvensk/norskfinsk bakgrunn som går på grunnskolar i Troms og Finnmark, har rett til opplæring i kvensk eller finsk. Elevar på 8. til 10. trinn vel sjølve om

dei skal ha slik opplæring, og dei kan klage på enkeltvedtak om opplæring i kvensk eller finsk etter reglane i § 29-1 og reglane i forvaltningsloven kapittel VI.

§ 3-4 Opplæring i og på norsk teiknspråk i grunnskolen

Elevar med høyrselshemming har rett til opplæring i og på norsk teiknspråk. Elevar på 8. til 10. trinn vel sjølve om dei skal ha slik opplæring, og dei kan klage på enkeltvedtak om opplæring i og på norsk teiknspråk etter reglane i § 29-1 og reglane i forvaltningsloven kapittel VI.

Dersom skolen ikkje har lærarar som kan gi opplæring i norsk teiknspråk, kan opplæringa givast på ein annan skole. Dersom opplæringa blir gitt som fjernundervisning etter § 14-4, skal kommunen likevel tilby ein del av denne opplæringa i eit teiknspråkleg miljø når det er nødvendig for at opplæringa skal vere trygg og pedagogisk forsvarleg.

Kommunen kan fastsetje kva skole opplæringa på norsk teiknspråk skal givast på.

§ 3-5 Opplæring i punktskrift i grunnskolen

Elevar som er blinde eller sterkt svaksynte, har rett til nødvendig opplæring i punktskrift.

§ 3-6 Særskild språkopplæring i grunnskolen

Elevar med anna morsmål enn norsk og samisk har rett til særskild språkopplæring til dei kan norsk godt nok til å følge opplæringa. Særskild språkopplæring skal omfatte forsterka opplæring i norsk og, om det trengst, morsmålsopplæring, tospråkleg opplæring i fag eller begge delar. Dersom det ikkje er openbert unødvendig, skal elevar som har budd mindre enn tre år i Noreg, få tilbod om morsmålsopplæring.

Kommunen skal kartleggje norskkunnskapane til eleven før eit vedtak om særskild språkopplæring. Kommunen skal jamleg vurdere om eleven kan norsk godt nok til å følge den vanlege opplæringa.

Kommunen kan vedta at eleven skal få opplæringa i morsmål på ein annan skole enn den eleven går på.

§ 3-7 Innføringsopplæring for elevar i grunnskolen som har budd kort tid i Noreg

Elevar som har budd kort tid i Noreg og har fått vedtak om særskild språkopplæring, kan få heile eller delar av opplæringa i særskilde grupper eller klassar eller på særskilde skolar. Slik innføringsopplæring kan berre givast dersom eleven eller foreldra samtykkjer. Eleven kan få slik opplæring i opp til to år.

Eit vedtak om innføringsopplæring for ein elev kan berre gjerast for opp til eitt år om gongen. I vedtaket kan det gjerast unntak frå læreplanverket.

Kapittel 4 Skyss, leksehjelp, SFO, skoletur og overgang frå barnehage til skole

§ 4-1 Skyss til og frå skolen for elevar i grunnskolen

Elevar på 1. trinn har rett til gratis skyss dersom dei bur meir enn to kilometer frå skolen.

Elevar på 2. til 10. trinn har rett til gratis skyss dersom dei bur meir enn fire kilometer frå skolen. Retten til skyss gjeld òg for elevar som har fleire heimar.

Elevar har rett til gratis skyss dersom ein del av vegen er særleg farleg eller vanskeleg. Når kommunen skal vurdere kor farleg eller vanskeleg skolevegen er, skal det leggjast vekt på alderen til eleven.

Elevar som treng båttransport, har rett til slik transport gratis.

Elevar som treng skyss på grunn av nedsett funksjonsevne, skade eller sjukdom, har rett til gratis skyss til og frå skolen og skolefritidsordninga. Retten til skyss til og frå skolefritidsordninga gjeld ikkje i skoleferiane.

§ 4-2 Reisefølgje for og tilsyn med elevar i grunnskolen

Elevar som får skyss til og frå skolen eller skolefritidsordninga, har rett til reisefølgje og tilsyn i ventetida før og etter opplæringa eller skolefritidsordninga dersom dei treng det.

§ 4-3 Avgrensing av retten til skyss for elevar i grunnskolen

Elevar har ikkje rett til skyss dersom dagleg skyss ikkje er forsvarleg.

Når fylkeskommunen skal vurdere om dagleg skyss er forsvarleg, skal det særleg leggjast vekt på alderen og funksjonsevna til eleven og kor lang og farleg skolevegen er. Det kan berre leggjast vekt på kostnader eller vanskar for fylkeskommunen dersom dei er ekstraordinære.

Er fylkeskommunen i tvil om dagleg skyss er forsvarleg, avgjer foreldra om eleven likevel skal skyssast.

§ 4-4 Rett til losji og plikt til å la seg innlosjere for elevar i grunnskolen

Elevar som ikkje har rett til skyss etter § 4-3, har rett til losji. Desse elevane har òg plikt til å la seg innlosjere om ikkje foreldra sørgjer for skyss og dekkjer kostnadene.

Kommunen skal sørge for losji og ha tilsyn med innlosjerte elevar.

§ 4-5 Leksehjelp

Kommunen skal ha tilbod om gratis leksehjelp til elevar i grunnskolen. Kommunen kan ikkje ta betalt for leksehjelp som blir gitt i skolefritidsordninga. Leksehjelpa er ikkje ein del av den opplæringa eleven har rett til etter denne lova, men skal støtte opp under opplæringa.

§ 4-6 Skolefritidsordning (SFO)

Kommunen skal ha tilbod om skolefritidsordning før og etter skoletid for elevar på 1. til 4. trinn og for elevar med særlege behov på 1. til 7. trinn. Kommunen kan krevje at foreldra dekkjer kostnadene til skolefritidsordninga.

Kommunen skal leggje til rette for lek og kultur- og fritidsaktivitetar i skolefritidsordninga. Aktivitetane skal vere tilpassa alderen, funksjonsevna og interessene til barna. I skolefritidsordninga skal barna få omsorg og bli passa godt på, og barn med nedsett funksjonsevne skal få gode utviklingsvilkår.

Som hovudregel skal rektor vere leiар for skolefritidsordninga dersom ordninga er knytt til ein skole.

Kommunen kan nytte private til å drive skolefritidsordninga.

Kommunen skal gi forskrift om skolefritidsordninga. Forskrifta skal ha reglar om

- a) eigarforhold
- b) kven som er opptaksmyndigheit
- c) opptakskriterium
- d) opptaksperiode og oppseiing
- e) foreldrebetaling
- f) leike- og opphaldsareal
- g) dagleg opphaldstid og årleg opningstid
- h) personale og leing.

Departementet kan gi forskrift om moderasjonsordningar og rammeplan for skolefritidsordninga.

§ 4-7 *Skoletur med overnatting*

Kommunen skal som ein del av grunnskoleopplæringa tilby elevane leirskoleopphald eller annan skoletur med minst tre overnattingar i samanheng.

§ 4-8 *Overgangen frå barnehagen til skolen*

Kommunen skal sørge for at barna får ein trygg og god overgang frå barnehagen til skolen og skolefritidsordninga.

Tredje delen – vidaregåande opplæring

Kapittel 5 Rett til vidaregåande opplæring

§ 5-1 *Rett til vidaregåande opplæring*

Dei som har fullført grunnskolen eller tilsvarande opplæring, har rett til vidaregåande opplæring etter dette kapitlet. Det gjeld òg dei som har fullført vidaregåande opplæring i eit anna land, men ikkje får godkjent opplæringa som studiekompetanse eller yrkeskompetanse i Noreg. Retten gjeld berre for dei som truleg skal vere i Noreg i meir enn tre månader i strekk.

Retten til vidaregåande opplæring varer fram til ein har oppnådd studiekompetanse eller yrkeskompetanse, men ikkje lenger enn ut det skoleåret som tek til det året ein fyller 24 år. Dei som då ikkje har oppnådd studiekompetanse eller yrkeskompetanse, har rett til vidaregåande opplæring for vaksne etter § 18-3.

Dei som har rett til vidaregåande opplæring etter første avsnitt, kan velje vidaregåande opplæring for vaksne etter § 18-3 frå det skoleåret som tek til det året dei fyller 19 år.

Dei som har rett til vidaregåande opplæring etter dette kapitlet, kan etter søknad i staden få vidaregåande opplæring etter § 18-3 dersom det er særlege grunnar for det. Dei som har rett til vidaregåande opplæring etter første avsnitt andre setning, har etter søknad rett til å få vidaregåande opplæring etter § 18-3.

Retten til vidaregåande opplæring gjeld ikkje opplæring i fag som allereie er bestått.

Dei som har rett til vidaregåande opplæring, skal komme inn på eitt av tre utdanningsprogram på vidaregåande trinn 1 som dei har søkt på. Dei skal deretter komme inn på vidaregåande trinn 2 og vidaregåande trinn 3. Både trinn 2 og trinn 3 skal byggje på det føregåande trinnet.

Departementet kan gi forskrift om kven som har rett til vidaregåande opplæring, og om inntaket til vidaregåande opplæring.

§ 5-2 Studieførebuande og yrkesfaglege utdanningsprogram

Den vidaregåande opplæringa omfattar studieførebuande og yrkesfaglege utdanningsprogram.

Studieførebuande utdanningsprogram omfattar tre års opplæring som elev.

Yrkesfaglege utdanningsprogram omfattar til vanleg to år med opplæring som elev, og to år med læretid i bedrift. Fylkeskommunen kan godkjenne kontraktar om læretid i bedrift som vik av frå det fastsette opplæringsløpet.

Departementet kan gi forskrift om ulike opplæringsordningar for den vidaregåande opplæringa i bedrift.

§ 5-3 Planlegginga og utbygginga av det vidaregåande opplæringstilbodet

Fylkeskommunen skal i planlegginga og utbygginga av det vidaregåande opplæringstilbodet leggje stor vekt på kva kompetanse samfunnet treng.

Fylkeskommunen skal gi tilbod om praksisbrev.

Departementet kan krevje at fylkeskommunen skal ha eit vidaregåande opplæringstilbod til søkjarar frå heile landet.

§ 5-4 Innhald, vurdering og dokumentasjon i den vidaregåande opplæringa

Den vidaregåande opplæringa skal vere i samsvar med læreplanverket og tilbodsstrukturen, jf. § 1-3.

Elevane og dei som har læretid i bedrift, har rett til individuell vurdering og dokumentasjon av opplæringa. Ein elev skal ikkje få halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter i faget dersom læraren ikkje har tilstrekkeleg vurderingsgrunnlag. Departementet skal gi forskrift om individuell vurdering, om klage på vurdering og om dokumentasjon. Departementet kan gi forskrift om tap av rett til halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter i faget som følgje av manglande vurderingsgrunnlag. Departementet kan òg gi forskrift om godskriving og godkjenning av tidlegare gjennomgått opplæring eller praksis.

Departementet kan gi forskrift om kor høgt fråvær elevane kan ha før dei mister retten til halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter i faget. Ved fråvær over fråværgrensa i faget skal elevane som hovudregel ikkje få halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter i faget.

§ 5-5 Rett til omval

Elevar har rett til så mange omval som dei ønskjer, innan søknadsfristen for inntak det kalenderåret dei fyller 19 år. Dei som ikkje har nytta retten til omval før denne fristen, har rett til eitt omval seinare.

§ 5-6 Rett til læreplass eller anna tilbod på vidaregåande trinn 3

Søkjarar som oppfyller vilkåra for å bli formidla til læretid i bedrift, har rett til læreplass. Dersom fylkeskommunen ikkje kan gi søkjaren tilbod om læreplass, har søkjaren rett til eit anna opplæringstilbod på vidaregåande trinn 3 bygd på det

programområdet han eller ho har gjennomført på vidaregåande trinn 2. Departementet kan gi forskrift om opplæringstilbodet til dei som ikkje får læreplass.

§ 5-7 Påbygging til generell studiekompetanse

Dei som består fag- og yrkesopplæring, har rett til påbygging til generell studiekompetanse. Retten til påbygging varer ut det skoleåret som tek til det året ein fyller 24 år. Dei som då ikkje har oppnådd studiekompetanse, har rett til påbygging etter reglane for vaksne etter § 18-6.

Elevane kan velje å få påbygginga etter reglane for vaksne etter § 18-6 frå det skoleåret som tek til det året dei fyller 19 år.

§ 5-8 Gratis vidaregåande opplæring

Den vidaregåande opplæringa skal vere gratis. Fylkeskommunen kan likevel krevje at elevar og dei som har læretid i bedrift, dekkjer utgifter til individuelt utstyr som opplæringa til vanleg gjer det nødvendig å ha. Departementet kan gi forskrift om at elevar skal halde seg med læremiddel og digitalt utstyr.

§ 5-9 Rett til vidaregåande opplæring for dei som ikkje har opphaldsløyve

Det er eit vilkår for rett til vidaregåande opplæring at søkjaren har lovleg opphald i landet. Ungdom som oppheld seg lovleg i landet medan dei ventar på svar på søknad om opphaldsløyve, har rett til vidaregåande opplæring ut det skoleåret som tek til det året dei fyller 18 år. Dei som får avslag på søknaden om opphaldsløyve, har likevel berre rett til vidaregåande opplæring fram til datoen for det endelege vedtaket.

Kapittel 6 Val av skriftspråk og særskilde språkrettar i den vidaregåande opplæringa

§ 6-1 Bokmål og nynorsk for elevane i den vidaregåande opplæringa

Elevane skal ha opplæring i begge dei norske skriftspråka, bokmål og nynorsk. Departementet kan gi forskrift om fritak frå opplæring i eitt av desse skriftspråka for elevar som får opplæring etter §§ 6-2, 6-3 og 6-5.

Elevane vel sjølve om dei skal bruke bokmål eller nynorsk som hovudmål i det skriftlege arbeidet, og om læremidla skal vere på bokmål eller nynorsk.

§ 6-2 Opplæring i samisk i den vidaregåande opplæringa

Samiske elevar har rett til opplæring i anten nordsamisk, sørsamisk eller lulesamisk. Samar er dei som kan skrivast inn i samemanntalet, og barna deira.

Alle elevar som har hatt opplæring i eller på samisk i grunnskolen, har rett til opplæring i samisk i den vidaregåande opplæringa.

Dersom skolen ikkje har lærarar som kan gi opplæring i samisk, kan opplæringa givast på ein annan måte. Dersom opplæringa i samisk blir gitt som fjernundervisning etter § 14-4, skal kommunen likevel tilby ein del av opplæringa i eit samiskspråkleg miljø når det er nødvendig for at opplæringa skal vere trygg og pedagogisk forsvarleg.

§ 6-3 Opplæring i og på norsk teiknspråk i den vidaregåande opplæringa

Elevar med høyrselshemming har rett til å få opplæring ved hjelp av teiknspråktolk eller til å gå på vidaregåande skolar som har opplæring i og på norsk teiknspråk. Elevane som går i ordinære vidaregåande skolar, og som nyttar tolk, kan velje å få opplæring i faget norsk teiknspråk med utvida timetal.

Retten til opplæring i og på norsk teiknspråk gjeld berre innanfor dei utdanningsprogramma og programområda som skolane har tilbod om, og delar av opplæringa kan givast ved hjelp av teiknspråktolk.

§ 6-4 Opplæring i punktskrift i den vidaregåande opplæringa

Elevar som er blinde eller sterkt svaksynte, har rett til nødvendig opplæring i punktskrift.

§ 6-5 Særskild språkopplæring i den vidaregåande opplæringa

Elevar med anna morsmål enn norsk og samisk har rett til særskild språkopplæring til dei kan norsk godt nok til å følgje opplæringa. Særskild språkopplæring skal omfatte forsterka opplæring i norsk og, om det trengst, morsmålsopplæring, tospråkleg opplæring i fag eller begge delar. Dersom det ikkje er openbert unødvendig, skal elevar som har budd mindre enn tre år i Noreg, få tilbod om morsmålsopplæring.

Fylkeskommunen skal kartleggje norskkunnskapane til eleven før eit vedtak om særskild språkopplæring. Fylkeskommunen skal jamleg vurdere om eleven kan norsk godt nok til å følgje den vanlege opplæringa.

Fylkeskommunen kan vedta at eleven skal få opplæringa i morsmål på ein annan skole enn den eleven går på.

§ 6-6 Innføringsopplæring for elevar i den vidaregåande opplæringa som har budd kort tid i Noreg

Elevar som har budd kort tid i Noreg og har fått vedtak om særskild språkopplæring, kan få heile eller delar av opplæringa i særskilde grupper eller klassar eller på særskilde skolar. Slik innføringsopplæring kan berre givast dersom eleven samtykkjer. Eleven kan få slik opplæring i opp til to år.

Eit vedtak om innføringsopplæring for ein elev kan berre gjerast for opp til eitt år om gongen. I vedtaket kan det gjerast unntak frå læreplanverket.

Kapittel 7 Opplæring i bedrift

§ 7-1 Verkeområdet for kapittelet

Dette kapittelet gjeld for den vidaregåande opplæringa som blir gitt som læretid i bedrift.

Der lova viser til nokon som har eller skal ha læretid i bedrift, gjeld regelen for både lærlingar, praksisbrevkandidatar, lære kandidatatar og kandidatatar for fagbrev på jobb.

Der fylkeskommunen har ansvaret for opplæringa av lærlingar, praksisbrevkandidatar eller lære kandidatatar, gjeld reglane for elevar.

§ 7-2 Inngåing og endring av kontrakt om læretid

Dei som skal ha læretid i bedrift, skal skrive kontrakt om læretid med ei eller fleire lærebedrifter. Dersom kontrakten oppfyller krava, skal han godkjennast av fylkeskommunen. Kontrakten kan berre endrast etter samtykke frå fylkeskommunen.

Kontrakten skal vere inngått før opplæringa i lærebedrifta tek til. Kontrakten gjeld frå den tida opplæringa tek til, sjølv om godkjenninga kjem seinare.

Det skal stå i kontrakten kva som er målet for opplæringa, og kven som har ansvaret for dei ulike delane av opplæringa. Kontrakten skal vise til den eller dei arbeidsavtalane som er inngått.

Departementet kan gi forskrift om kva form og innhald kontrakten skal ha, og om endring av kontrakten.

§ 7-3 Heving og oppseiing av kontrakt om læretid

Ein kontrakt om læretid kan seiast opp dersom partane er samde om det. Lærebedrifta skal orientere fylkeskommunen skriftleg før kontrakten blir oppsagd.

Fylkeskommunen kan gjere vedtak om å heve kontrakten om læretid dersom den som har læretid, seier skriftleg frå at han eller ho ikkje ønskjer å halde fram ut kontrakttida. Fylkeskommunen kan òg gjere vedtak om å heve kontrakten om læretid dersom ein av partane gjer seg skyldig i vesentlege brot på pliktene sine i arbeidsforholdet eller ein av partane ikkje er i stand til å oppfylle kontrakten.

Før det blir gjort vedtak om å heve ein kontrakt om læretid etter krav frå lærebedrifta, skal den som har læretid i bedrift, få høve til å forklare seg munnleg for fylkeskommunen.

Dersom ein kontrakt om læretid blir oppsagd eller heva, skal lærebedrifta skrive ut ein attest om opplæringa som er gjennomført.

§ 7-4 Kva rettar og plikter dei med læretid i bedrift har som arbeidstakarar. Tilhøvet til arbeidsmiljøloven

Dei som har læretid i bedrift, er arbeidstakarar i lærebedrifta, med dei rettane og pliktene som følgjer av lover og tariffavtalar.

[Alternativ 1:] Dei som skal ha læretid i bedrift, skal ha arbeidsavtale med lærebedrifta. Lærebedrifta kan berre seie opp denne arbeidsavtalen dersom kontrakten om læretid blir oppsagd eller heva etter § 7-3.

[Alternativ 2:] Dei som skal ha læretid i bedrift, skal ha arbeidsavtale med lærebedrifta. Der lærebedrifta er eit opplæringskontor, skal dei som skal ha læretid, ha arbeidsavtale med den eller dei bedriftene som gir opplæringa.

Dei første seks månadene av arbeidsforholdet kan arbeidsavtalen likevel seiast opp etter reglane i arbeidsmiljøloven §§ 15-3 og 15-6 dersom det er inngått kontrakt om full opplæring i bedrift. Kontrakten om læretid fell bort dersom arbeidsavtalen blir oppsagd.

Arbeidsavtalen fell bort når læretida er over, eller dersom kontrakten om læretid blir oppsagd eller heva.

Andre avsnitt andre setning, tredje avsnitt og fjerde avsnitt gjeld ikkje arbeidsavtalar som partane har inngått uavhengig av kontrakten om læretid.

Lærekandidatar har rett til individuell tilrettelegging etter kapittel 11 dersom utbyttet av den ordinære opplæringa ikkje er eller ikkje kan bli tilfredsstillande.

§ 7-5 Godkjenning av lærebedrifter

Fylkeskommunen skal godkjenne lærebedrifter som oppfyller krava i § 7-6.

Før fylkeskommunen kan godkjenne ei lærebedrift, må ho vere fagleg vurdert av yrkesopplæringsnemnda. Den faglege vurderinga frå yrkesopplæringsnemnda skal vege tungt.

[Alternativ 1:] Departementet kan gi forskrift om godkjenning av lærebedrifter, om deling av ansvaret mellom samarbeidande lærebedrifter og om einingar for samarbeid mellom lærebedrifter (opplæringskontor).

[Alternativ 2:] Departementet kan gi forskrift om godkjenning av lærebedrifter og om godkjenning av opplæringskontor som lærebedrift. Departementet kan òg gi forskrift om deling av ansvaret mellom samarbeidande lærebedrifter og om deling av ansvaret mellom opplæringskontor og lærebedriftene som er knytte til kontoret (medlemsbedrifter).

§ 7-6 Krav til lærebedrifter [Alternativ 1]

Ei lærebedrift skal vere i stand til å gi opplæring i samsvar med læreplanar i fag, anten åleine eller i samarbeid med andre godkjende lærebedrifter.

Ei lærebedrift skal ha ein eller fleire fagleg kvalifiserte personar som har ansvaret for opplæringa, og ein eller fleire instruktørar som gir opplæring.

§ 7-6 Krav til lærebedrifter [Alternativ 2]

Ei lærebedrift skal vere i stand til å gi opplæring i samsvar med læreplanar i fag, anten åleine eller i samarbeid med andre godkjende lærebedrifter.

Ei lærebedrift skal ha ein eller fleire fagleg kvalifiserte personar som har ansvaret for opplæringa, og ein eller fleire instruktørar som gir opplæring.

Opplæringskontor kan godkjennast som lærebedrift. Departementet kan gi forskrift om kva reglar som gjeld for opplæringskontor.

§ 7-7 Rekruttering av lærebedrifter og formidling til læreplass

Fylkeskommunen skal rekruttere lærebedrifter med sikte på å gi tilbod om læreplass til alle søkjarar som oppfyller vilkåra for å bli formidla til læreplass.

Fylkeskommunen skal formidle søkjarar som oppfyller vilkåra, til lærebedrifter.

Departementet kan gi forskrift om formidling til læreplass.

§ 7-8 Tilskot til lærebedrifter[og opplæringskontor]

Fylkeskommunen skal gi godkjende lærebedrifter [og opplæringskontor] tilskot til opplæring.

Departementet kan gi forskrift om tilskot til lærebedrifter [og opplæringskontor].

§ 7-9 Oppfølging av lærebedrifter og tap av godkjenning

Fylkeskommunen skal rettleie lærebedriftene og kontrollere at dei oppfyller krava i denne lova.

Etter ei fagleg vurdering i yrkesopplæringsnemnda kan fylkeskommunen trekkje tilbake godkjenninga som lærebedrift dersom lærebedrifta ikkje lenger oppfyller krava. Den faglege vurderinga frå yrkesopplæringsnemnda skal vege tungt.

Godkjenninga som lærebedrift fell bort to år etter at den siste kontrakten om opplæring er avslutta.

Departementet kan gi forskrift om tap av godkjenning.

§ 7-10 Lærebedriftene sitt ansvar for opplæringa

Lærebedriftene skal lage ein plan som sikrar at opplæringa er i samsvar med kontraktane til dei som har læretid i bedrifta, og dei skal leggje produksjonen til rette for denne opplæringa.

Lærebedriftene skal skape eit godt arbeids- og læringsmiljø. Den samla arbeids- og opplæringstida til dei som har læretid, skal ikkje vere lengre enn arbeidstida til andre arbeidstakarar.

Lærebedrifter som ikkje lenger kan gi opplæring i samsvar med kontrakten, skal melde frå til fylkeskommunen.

§ 7-11 Krav til internkontroll i lærebedrifter

Lærebedriftene skal ha internkontroll for å sikre at opplæringa er i samsvar med denne lova. Representantar for arbeidstakarane skal få ta del i internkontrollarbeidet.

Lærebedriftene skal årleg rapportere til fylkeskommunen om opplæringa dei gir. Departementet kan gi forskrift om rapporteringsplikta.

Kapittel 8 Organ knytte til fag- og yrkesopplæringa

§ 8-1 Rådgivande organ for fag- og yrkesopplæringa

Departementet skal nemne opp eit organ for samarbeid om fag- og yrkesopplæringa som skal gi departementet råd om, og ta initiativ til å fremje, fag- og yrkesopplæringa.

Departementet skal nemne opp faglege råd for fag- og yrkesopplæringa. Kvar fag eller fagområde i fag- og yrkesopplæringa skal vere knytt til eit fagleg råd.

Departementet skal nemne opp læreplangrupper som skal hjelpe til i arbeidet med å fastsetje innhaldet i fag- og yrkesopplæringa.

Departementet kan gi forskrift om samansetjinga av og oppgåvene til organa som er nemnde i denne regelen.

§ 8-2 Yrkesopplæringsnemnder

Fylkeskommunen skal nemne opp ei yrkesopplæringsnemnd. Fylkeskommunen skal førebu dei sakene nemnda skal behandle.

Saker som har innverknad på fag- og yrkesopplæringa, skal leggjast fram for yrkesopplæringsnemnda før fylkeskommunen gjer vedtak i dei. Den faglege vurderinga frå yrkesopplæringsnemnda skal vege tungt.

Departementet kan gi forskrift om kva samansetjing og oppgåver nemnda skal ha.

§ 8-3 Klagenemnd for fag- og sveineprøver

Departementet nemner opp klagenemnder for vedtak om ikkje bestått fag- eller sveineprøve. Kvar nemnd skal nemnast opp for fire år, med leiar, nestleiar og éin medlem til. Minst to av medlemmene skal ha fagutdanning, og alle skal ha personlege vararepresentantar.

Det faglege rådet for faget skal gi ei innstilling om samansetjinga av kvar nemnd.

Kapittel 9 Skyss, bustad, oppfølgingsteneste og overgang frå grunnskole til vidaregåande opplæring

§ 9-1 Skyss til og frå skolen for elevar i den vidaregåande opplæringa

Elevar har rett til gratis skyss eller full skyssgodtgjersle dersom dei bur meir enn seks kilometer frå skolen. Retten til skyss eller full skyssgodtgjersle gjeld òg for elevar som har fleire heimar.

Elevar som treng båttransport, har rett til slik transport gratis.

Elevar som treng skyss på grunn av nedsett funksjonsevne, skade eller sjukdom, har rett til gratis skyss til og frå skolen.

Departementet kan gi forskrift om at retten til skyss kan oppfyllest gjennom rabattordningar for offentlig transport i område med eit godt utbygd kollektivtilbod.

§ 9-2 Reisefølgje for og tilsyn med elevar i den vidaregåande opplæringa

Elevar som får skyss, har rett til reisefølgje dersom dei treng det.

Elevar som får skyss, har rett til tilsyn i ventetida før og etter opplæringa dersom dei på grunn av nedsett funksjonsevne ikkje klarer seg aleine.

§ 9-3 Hjelp med å skaffe bustad til elevar i den vidaregåande opplæringa

Når ein elev ikkje kan nytte dagleg skyss til skolen, skal fylkeskommunen hjelpe til med å skaffe eleven ein stad å bu. Er det ikkje mogleg å skaffe eleven bustad på annan måte, skal fylkeskommunen sørge for at det blir bygd ein elevheim.

§ 9-4 Oppfølgingsteneste for ungdom som ikkje er i vidaregåande opplæring eller arbeid

Fylkeskommunen skal ha ei oppfølgingsteneste. Oppfølgingstenesta skal sørge for at ungdom som har rett til opplæring etter § 6-1 og ikkje er i opplæring eller arbeid, får tilbod om vidaregåande opplæring, andre kompetansefremjande tiltak eller arbeid. Ein er omfatta av tenesta fram til utgangen av det året ein fyller 24 år.

Oppfølgingstenesta skal sikre tverretatleg samarbeid mellom kommunale, fylkeskommunale og statlege instansar som har ansvar for målgruppa. Oppfølgingstenesta skal formidle og samordne dei ulike tilboda.

Departementet kan gi forskrift om oppgåvene til oppfølgingstenesta.

§ 9-5 Overgangen frå grunnskolen til den vidaregåande opplæringa

Fylkeskommunen skal sørge for at elevane får ein trygg og god overgang frå grunnskolen til den vidaregåande opplæringa. Kommunen skal samarbeide med fylkeskommunen om overgangen.

Dersom eleven skal starte i ein vidaregåande skole som er godkjend etter friskolelova, gjeld kommunens plikt i første avsnitt tilsvarande overfor den frittstående vidaregåande skolen.

§ 9-6 Opplæringstilbod i overgangen frå grunnskolen til den vidaregåande opplæringa

Fylkeskommunen skal ha eit opplæringstilbod for dei som har rett til vidaregåande opplæring etter § 5-1, men som manglar faglege eller språklege føresetnader for å delta i eller gjennomføre slik opplæring.

§ 9-7 Tilbod om meir grunnskoleopplæring

Kommunen og fylkeskommunen kan tilby førebunde opplæring etter § 18-2 til dei som har rett til vidaregåande opplæring etter § 5-1, men som treng meir grunnskoleopplæring for å kunne fullføre den vidaregåande opplæringa.

Fjerde delen – fellesreglar for grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa for barn og unge

Kapittel 10 Det beste for eleven, medverknad, skoledemokrati og skolereglar

§ 10-1 Det beste for eleven

I alle handlingar og avgjerder som vedkjem elevar, skal det takast grunnleggjande omsyn til kva som er best for kvar elev.

§ 10-2 Elevane sin rett til medverknad

Elevane har rett til medverknad i alt som gjeld dei sjølve etter denne lova. Elevane skal få tilstrekkeleg og tilpassa informasjon og har rett til å ytre meiningane sine fritt. Elevane skal bli høyrd, og det skal leggjast vekt på meiningane deira etter alder og modning.

§ 10-3 Samarbeid med foreldra

Skolen skal samarbeide med foreldra om opplæringa til eleven.

Departementet kan gi forskrift om samarbeidet mellom skolen og foreldra.

§ 10-4 Skoledemokratiet

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at elevane og foreldra får vere med på å planleggje, gjennomføre og vurdere verksemda til skolen, mellom anna arbeidet med skolemiljøet og kvalitetsutvikling i opplæringa og fastsetjinga av skolereglar. Elevane skal ikkje delta i behandlinga av saker som er omfatta av lovfesta teieplikt.

Skolen skal leggje til rette for at alle elevane skal kunne ytre seg, og oppmuntre dei til å delta i skoledemokratiet. Skolen skal òg hjelpe elevane i arbeidet med skoledemokratiet.

§ 10-5 Organiseringa av skoledemokratiet

Grunnskolar skal ha eit samarbeidsutval, eit skolemiljøutval og eit foreldreråd. Vidaregåande skolar skal ha eit skoleutval og eit skolemiljøutval. Kommunen og fylkeskommunen kan i staden velje å ha andre brukarorgan, såframt krava i § 10-4 første avsnitt blir oppfylte.

Grunnskolar og vidaregåande skolar skal ha eit elevråd som er valt av elevane ved skolen, om ikkje elevane vel å organisere seg på ein annan måte. Representantar for elevane i den vidaregåande opplæringa har møte- og talerett i fylkeskommunale nemnder på same måten som dei tilsette har etter kommuneloven § 13-4.

Departementet kan gi forskrift om samansetjinga av og oppgåvene til brukarorgana etter første og andre ledd og om samansetjinga av styre som er oppretta etter kommuneloven §§ 5-10 og 10-8.

§ 10-6 *Elevane si plikt til å delta*

Elevane skal vere aktivt med i opplæringa og følgje skolereglane. Kommunen og fylkeskommunen skal sørgje for at elevar med fråvær frå opplæringa blir følgde opp.

Skolen kan påleggje elevane å gjere oppgåver utanom skoletida (lekser). Det må takast omsyn til at elevar har rett til kvile og fritid.

§ 10-7 *Skolereglar*

Kommunen og fylkeskommunen skal gi forskrift om skolereglar. Skolereglane skal ha reglar om organisering av skoledemokratiet og om rettar og plikter for elevane, mellom anna om orden og oppførsel.

Kommunen og fylkeskommunen kan gi skolereglar om kva tiltak som kan brukast når elevar bryt skolereglane, og om korleis slike saker skal behandlast. Skolen kan berre bruke tiltak som er fastsette i skolereglane.

Skolereglane skal skrivast slik at elevane kan forstå dei. Kravet i forvaltningsloven § 38 første avsnitt bokstav c om kunngjering i Norsk Lovtidend gjeld ikkje.

§ 10-8 *Informasjon til elevane og foreldre*

Kommunar og fylkeskommunar skal gi elevar og foreldre den informasjonen dei har bruk for, mellom anna om opplæringa, skolemiljøet og skolereglane, og om dei rettane og pliktene elevane elles har.

§ 10-9 *Foreldreutvalet for grunnopplæringa (FUG)*

Foreldreutvalet for grunnopplæringa (FUG) er eit sjølvstendig rådgivande organ for departementet i saker om samarbeid mellom skole og heim, og skal vareta foreldre sine interesser i skolesamanheng. Mandatet til FUG omfattar grunnskolen og vidaregåande opplæring trinn 1.

Departementet nemner opp kvart utval for fire år, med leiar, nestleiar og fem andre medlemmer.

Kapittel 11 Arbeidet for å sikre at elevane har tilfredsstillande utbytte av opplæringa

§ 11-1 *Tilfredsstillande utbytte av opplæringa*

Kommunen og fylkeskommunen skal sørgje for at opplæringa er [tilpassa/universell], det vil seie at elevane skal få eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa uavhengig av funksjonsnivå, og at alle skal få utnytta og utvikla evnene sine.

Kommunen og fylkeskommunen skal sørgje for at lærarane følgjer med på utviklinga til elevane og vurderer om dei har tilfredsstillande utbytte av opplæringa.

Kommunen og fylkeskommunen skal sørgje for at lærarane melder frå til rektor dersom det er tvil om at ein elev har tilfredsstillande utbytte av opplæringa. Om det må til, skal skolen setje i verk eigna tiltak.

Skolen skal vurdere om tiltaka er nok til å gi eleven eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa, eller om eleven kan trenge individuelt tilrettelagd opplæring.

§ 11-2 *Intensiv opplæring på 1.–4. trinn*

På 1. til 4. trinn skal kommunen sørge for at elevar som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skrivning eller rekning, raskt får eigna intensiv opplæring. Dersom det er best for eleven, kan den intensive opplæringa i ein kort periode givast som eineundervisning.

§ 11-3 *Intensiv opplæring i den vidaregåande opplæringa*

I den vidaregåande opplæringa skal fylkeskommunen sørge for at elevar som står i fare for ikkje å bestå fag, raskt får eigna intensiv opplæring. Dersom det er best for eleven, kan den intensive opplæringa i ein kort periode givast som eineundervisning.

§ 11-4 *Personleg assistanse*

Elevar har rett til den personlege assistansen dei treng for å kunne delta i opplæringa og få tilfredsstillande utbytte av ho.

§ 11-5 *Fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemiddel*

Elevar har rett til dei tekniske hjelpemidla og den fysiske tilrettelegginga dei treng for å kunne delta i opplæringa og få tilfredsstillande utbytte av ho. Elevane har òg rett til nødvendig opplæring i bruk av slike tekniske hjelpemiddel.

Elevar som er blinde eller sterkt svaksynte, har rett til nødvendig opplæring i mobilitet slik at dei kan komme seg til og frå skolen og ta seg fram på skolen og i heimemiljøet.

§ 11-6 *Individuelt tilrettelagd opplæring*

Elevar har rett til individuelt tilrettelagd opplæring dersom dei treng det for å få tilfredsstillande utbytte av opplæringa.

§ 11-7 *Vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring og krav om sakkunnig vurdering*

Før kommunen eller fylkeskommunen avgjer om ein elev skal få individuelt tilrettelagd opplæring, skal dei hente inn ei sakkunnig vurdering frå den pedagogisk-psykologiske tenesta. Den pedagogisk-psykologiske tenesta skal ta stilling til om eleven treng individuelt tilrettelagd opplæring. Dersom eleven òg treng personleg assistanse eller fysisk tilrettelegging etter §§ 11-4 og 11-5, skal den sakkunnige vurderinga gi ei heilskapleg vurdering av kva for tilrettelegging eleven treng.

Kommunen og fylkeskommunen kan berre fråvike den sakkunnige vurderinga dersom dei kjem til at eleven kan få tilfredsstillande utbytte av opplæringa på ein annan måte. Ei slik avgjerd skal vere grunngitt i vedtaket. I vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring kan det gjerast unntak frå reglane om innhaldet i og organiseringa av opplæringa.

Eleven eller foreldra må samtykkje før kommunen eller fylkeskommunen gjer ei sakkunnig vurdering, og før dei gjer vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring. Eit tilbod om individuelt tilrettelagd opplæring skal utarbeidast i samråd med eleven og foreldra, og det skal leggjast stor vekt på kva eleven og foreldra meiner.

§ 11-8 *Kva den sakkunnige vurderinga skal innehalde*

I den sakkunnige vurderinga skal den pedagogisk-psykologiske tenesta alltid greie ut om

- a) eleven sitt utbytte av opplæringa
- b) kvifor eleven eventuelt ikkje har tilfredsstillande utbytte av opplæringa

- c) kva som er realistiske opplæringsmål for eleven
- d) kva tiltak som kan gi eleven eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa
- e) kva kompetanse dei som skal gi opplæringa, må ha, dersom det skal gjerast unntak frå kompetansekrava

§ 11-9 *Kompetansekrav for den som skal gi individuelt tilrettelagd opplæring*

Den som skal gi individuelt tilrettelagd opplæring, må oppfylle kompetansekrava for å bli tilsett i lærarstilling, jf. § 17-2, og krava om relevant kompetanse i faget det skal undervisast i, jf. § 17-3.

I vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring kan det gjerast unntak frå kompetansekrava dersom det vil gi eleven betre opplæring. Slike unntak kan berre gjerast for personar med ei universitets- eller høgskoleutdanning som gjer dei særleg eigna til å vareta behova til eleven.

§ 11-10 *Individuell opplæringsplan*

Skolen skal utarbeide ein individuell opplæringsplan for elevar som får individuelt tilrettelagd opplæring. I planen skal det stå kva som er måla for og innhaldet i opplæringa, og korleis ho skal drivast.

§ 11-11 *Årleg evaluering av utbyttet av den individuelt tilrettelagde opplæringa*

Skolen skal éin gong i året utarbeide ei skriftleg oversikt over den individuelt tilrettelagde opplæringa eleven har fått, og ei vurdering av utviklinga til eleven sett opp mot måla i den individuelle opplæringsplanen. Eleven eller foreldra skal få tilgang til oversikta og vurderinga.

§ 11-12 *Opplæring av elevar med behov for alternativ og supplerande kommunikasjon (ASK)*

Elevar som heilt eller delvis manglar funksjonell tale og har behov for alternativ og supplerande kommunikasjon, skal få bruke eigna kommunikasjonsformer og nødvendige kommunikasjonsmiddel i opplæringa. Det same gjeld for dei som har læretid i bedrift.

Elevar og lære kandidatlar har òg rett til den opplæringa dei treng for å kunne bruke alternativ og supplerande kommunikasjon. Denne opplæringa kan vere ein del av den individuelt tilrettelagde opplæringa etter § 11-6.

§ 11-13 *Pedagogisk-psykologisk teneste*

Kommunen og fylkeskommunen skal ha ei pedagogisk-psykologisk teneste.

Den pedagogisk-psykologiske tenesta skal samarbeide med og støtte skolane i arbeidet deira for å gi eit inkluderande opplæringstilbod til elevar som har ulike behov for tilrettelegging av opplæringa. Tenesta skal

- a) støtte og rettleie skolane i å greie ut behov for tilrettelegging av opplæringa og eventuelt setje inn tiltak så tidleg som mogleg
- b) hjelpe til med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å oppnå eit inkluderande og tilrettelagd opplæringstilbod

Der lova eller forskrift til lova krev sakkunnig vurdering, er det den pedagogisk-psykologiske tenesta som skal utarbeide vurderinga.

Departementet kan gi forskrift om i kva tilfelle den pedagogisk-psykologiske tenesta skal utarbeide sakkunnige vurderingar.

Kapittel 12 Skolemiljøet til elevane

§ 12-1 Verkeområde for kapittelet

Dette kapittelet gjeld for skolen, leksehjelpordninga og skolefritidsordninga.

§ 12-2 Retten til eit trygt og godt skolemiljø

Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, inkludering, trivsel og læring.

§ 12-3 Nulltoleranse og førebyggjande arbeid

Skolen skal ikkje godta krenkjande oppførsel, som til dømes mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal arbeide jamt og trutt for at alle elevane skal ha eit trygt og godt skolemiljø.

§ 12-4 Plikt til å sikre eit trygt og godt psykososialt skolemiljø (aktivitetsplikt)

Alle som arbeider på skolen, skal følgje med på korleis elevane har det, og om mogleg gripe inn dersom nokon krenkjer ein elev med til dømes mobbing, vald, diskriminering eller trakassering.

Alle som arbeider på skolen, skal melde frå til rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Skolen skal snarast undersøkje saka. Rektor skal melde frå til kommunen og fylkeskommunen i alvorlege tilfelle.

Når ein elev seier at ho eller han ikkje har det trygt og godt, skal skolen snarast undersøkje saka og rette opp situasjonen med eigna tiltak. Det same gjeld når ei undersøking som skolen sjølv har sett i gang, viser at ein elev ikkje har det trygt og godt. Tiltaka skal veljast på grunnlag av ei konkret og fagleg vurdering.

Skolen skal lage ein skriftleg plan for tiltaka i ei sak. I planen skal det stå

- a) kva problem tiltaka skal løyse
- b) kva tiltak skolen har planlagt
- c) når tiltaka skal gjennomførast
- d) kven som skal gjennomføre tiltaka
- e) når tiltaka skal evaluerast

Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter første til femte avsnitt, i den forma og det omfanget som er nødvendig.

§ 12-5 Plikt til å melde frå dersom ein som arbeider på skolen, krenkjer ein elev

Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, krenkjer ein elev med til dømes mobbing, vald, diskriminering eller trakassering, skal vedkommande straks melde frå til rektor. Rektor skal melde frå til kommunen eller fylkeskommunen.

Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein i leiinga ved skolen krenkjer ein elev med til dømes mobbing, vald, diskriminering eller trakassering, skal vedkommande melde frå til kommunen eller fylkeskommunen direkte.

§ 12-6 Statsforvaltaren si handheving av aktivitetsplikta i enkeltsaker

Dersom ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, kan eleven eller foreldra melde saka til statsforvaltaren etter at saka er teken opp med rektor.

Statsforvaltaren skal avgjere om tiltaksplikta etter § 12-4 tredje avsnitt og plikta til å lage ein skriftleg plan etter § 12-4 fjerde avsnitt er oppfylt. Dersom saka ikkje er teken opp med rektor, eller om det er under ei veke sidan ho vart teken opp, skal statsforvaltaren avvise saka, om det ikkje er særlege grunnar til å behandle ho. Det same gjeld dersom eleven ikkje lenger går på den aktuelle skolen.

Kommunen, statsforvaltaren og skolen skal utan hinder av lovfesta teieplikt leggje fram alle opplysningar som statsforvaltaren meiner må til for å greie ut saka.

Kjem statsforvaltaren til at skolen ikkje har oppfylt tiltaksplikta etter § 12-4 tredje avsnitt, kan statsforvaltaren vedta kva skolen skal gjere for å oppfylle retten til eit trygt og godt skolemiljø.

Statsforvaltaren skal setje ein frist for gjennomføringa av vedtaket og følgje opp saka. Statsforvaltaren kan vedta reaksjonar etter skolereglane, jf. § 10-7, eller vedta at ein elev skal byte skole, jf. § 13-2.

Avgjerda til statsforvaltaren er eit enkeltvedtak.

§ 12-7 Det fysiske miljøet

Alle elevar har rett til ein arbeidsplass som er tilpassa behova deira.

Kommunen og fylkeskommunen skal i planlegginga, bygginga, tilrettelegginga og drifta av skolane ta omsyn til tryggleiken, helsa, trivselen og læringa til elevane. Skolen skal innreist med omtanke for elevar som har nedsett funksjonsevne.

Det fysiske miljøet på skolen skal vere i samsvar med dei gjeldande faglege normene. Ved avvik frå normene må skolen kunne dokumentere at miljøet likevel er tilfredsstillande med omsyn til tryggleik, helse, trivsel og læring.

Dersom ein elev, ein forelder eller eit av råda eller utvala på skolen der desse er representerte, ber om tiltak for å bøte på manglar ved det fysiske miljøet, skal skolen snarast mogleg behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningsloven. Om skolen ikkje har teke stilling til saka innan rimeleg tid, kan det klagast etter reglane i § 29-1 og reglane i forvaltningsloven kapittel VI som om det var gjort enkeltvedtak.

§ 12-8 Tvangsmulkt

For å sikre gjennomføringa av vedtak etter § 12-6 kan statsforvaltaren og klageinstansen fastsetje tvangsmulkt for kommunar og fylkeskommunar. Tvangsmulkt kan fastsetjast samtidig med vedtaket eller seinare.

Ei avgjerd om tvangsmulkt får verknad når kommunen eller fylkeskommunen ikkje held fristen for gjennomføring av vedtaket etter § 12-6, og mulkta går til vedtaket er oppfylt. I vedtaket om tvangsmulkt kan det setjast ein seinare frist for gjennomføring enn den som vart sett etter § 12-6. Ei avgjerd om tvangsmulkt får ikkje verknad dersom det er uråd å rette seg etter vedtaket og den ansvarlege ikkje kan noko for det.

Avgjerda om tvangsmulkt skal behandlast etter reglane i forvaltningsloven kapittel IV og V.

Mulkta går til statskassa. I særlege tilfelle kan tvangsmulkta reduserast eller falle bort.

Departementet kan gi forskrift om kva slags tvangsmulkt som kan nyttast, og om kor stor mulkt skal vere.

§ 12-9 Straffansvar for brot på reglane om skolemiljø

Med bot eller fengsel i opp til 3 månader blir den straffa som forsettleg eller aktlaust grovt eller fleire gonger bryt reglane i § 12-4 første avsnitt, § 12-4 andre avsnitt eller § 12-5. Det same gjeld ein rektor som på same viset bryt reglane i § 12-4 tredje avsnitt eller § 12-4 fjerde avsnitt.

Når det skal vurderast om brotet på aktivitetsplikta er grovt, skal det leggjast vekt på kva slags lovbroten det er tale om, og kor stor skade det har ført til.

Dersom ei føresegn i § 12-4 første til fjerde avsnitt eller § 12-5 er broten av nokon som handlar på vegner av skolen, kan kommunen og fylkeskommunen straffast, jf. straffeloven § 27.

Straffansvaret er forelda etter 5 år.

§ 12-10 Bevisbør i erstatningssaker om psykososialt skolemiljø

Dersom det er grunn til å tru at kommunen eller fylkeskommunen ikkje har følgd reglane om psykososialt skolemiljø i eller i medhald av kapittel 12, skal det ved behandlinga av erstatningskrav etter skadeserstatningsloven leggjast til grunn at reglane ikkje er følgde, om ikkje kommunen eller fylkeskommunen gjer noko anna truleg.

Kapittel 13 Ordenstiltak

§ 13-1 Bortvising

Kommunen og fylkeskommunen kan fastsetje i skolereglane at elevane kan visast bort frå opplæringa etter fleire eller grove brot på skolereglane. Elevar på 1. til 7. trinn kan visast bort for enkelttimar eller resten av dagen, og elevar på 8. til 10. trinn kan visast bort for opp til tre dagar. Foreldra skal få melding før ein elev på 1. til 7. trinn blir bortvist for resten av dagen. Elevar i den vidaregåande opplæringa kan visast bort for opp til fem dagar. Det kan òg fastsetjast at elevar i den vidaregåande opplæringa kan visast bort for resten av skoleåret dersom regelbrota er særleg alvorlege.

Det er rektor sjølv som vedtek bortvising frå opplæringa. Om ikkje kommunen eller fylkeskommunen fastset noko anna, kan rektor gi lærarar høve til å vise bort elevar frå ei opplæringsøkt som læraren sjølv har ansvaret for. Bortvisinga kan ikkje gjelde for meir enn to klokketimar. Det er fylkeskommunen sjølv som gjer vedtak om at ein elev i den vidaregåande opplæringa skal visast bort for resten av skoleåret.

Ein elev kan ikkje visast bort dersom mindre inngripande tiltak er tilstrekkelege.

§ 13-2 Pålagt skolebyte

Ein elev kan flyttast til ein annan skole dersom oppførselen til eleven går alvorleg ut over tryggleiken eller læringa til ein eller fleire medelevar.

Ein elev kan ikkje flyttast dersom mindre inngripande tiltak er tilstrekkelege. Ein elev kan ikkje flyttast dersom det fører til at eleven må flytte ut av heimen, eller gjer at dagleg skyss blir uforsvarleg. Ein elev i den vidaregåande skolen skal heller ikkje flyttast dersom det fører til at eleven må byte utdanningsprogram eller programområde.

Kommunen og fylkeskommunen sjølv gjer vedtak om skolebyte.

Kapittel 14 Organiseringa av opplæringa og reglar for livssynsopplæringa

§ 14-1 Skolerute og lengda på skoleåret

Opplæringa skal strekkje seg over minst 38 skoleveker innanfor ei ramme på 45 samanhengande veker i skoleåret.

Kommunen og fylkeskommunen skal gi forskrift om skole- og feriedagar for elevane (skolerute). Skole- og feriedagane skal planleggjast slik at eksamen og nasjonale prøver kan gjennomførast. Kravet i § 38 første avsnitt bokstav c i forvaltningsloven om kunngjering i Norsk Lovtidend gjeld ikkje.

§ 14-2 Inndeling av elevar i klassar og grupper

Kvar elev skal høyre til éin klasse og ha så mykje opplæringstid i klassen at eleven kan utvikle sosial samkjensle. I delar av opplæringa kan elevane delast i andre grupper. Inndelinga i klassar og grupper skal medverke til at skolen blir ein møteplass der elevane utviklar toleranse og respekt for kvarandre.

Ingen klassar eller grupper skal vere større enn det som er trygt og pedagogisk forsvarleg.

Elevane kan delast inn i grupper etter fagleg nivå dersom det er nødvendig for at ein eller fleire av elevane skal få eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa, så sant det ikkje går ut over dei andre elevene sitt høve til å få eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa. Elevane kan delast inn i grupper etter fagleg nivå berre i særskilde og avgrensa delar av opplæringa. Inndelinga etter fagleg nivå skal revurderast jamleg.

Elevane kan berre delast inn i grupper etter kjønn dersom det er sær gode grunnar til å gjere det.

Alle elevar skal ha ein kontaktlærar. Kontaktlæraren har eit særleg ansvar for eleven, for kontakten med heimen og for administrative, sosiale og pedagogiske gjeremål i klassen.

§ 14-3 Forholdstal mellom talet på lærarar og talet på elevar

Departementet kan fastsetje nærmare forskrifter om forholdstal mellom talet på lærarar og talet på elevar per skole eller per kommune. Forholdstalet kan variere frå trinn til trinn.

§ 14-4 Fjernundervisning

Delar av opplæringa kan gjennomførast utan at læraren er til stades saman med elevane (fjernundervisning). Fjernundervisning kan brukast dersom kommunen og fylkeskommunen kan godtgjere at det er gode grunnar for det, og at opplæringa vil vere trygg og pedagogisk forsvarleg. Fjernundervisninga skal gjennomførast slik at elevane og læraren kan kommunisere effektivt med tekniske hjelpemiddel.

At det må vere gode grunnar til å gjennomføre opplæringa som fjernundervisning, betyr at fordelane for elevane må vere større enn ulempene ved å gjennomføre opplæringa slik. Fordelar kan mellom anna vere høve til å få tilbod i fag som elles ikkje ville vore mogleg, og høve til få betre tilpassing ut frå nivå.

Når det skal vurderast om det vil vere trygt og pedagogisk forsvarleg å gi delar av opplæringa som fjernundervisning, skal det mellom anna takast omsyn til elevane si høve til læring, utvikling, trivsel og sosial samkjensle. Det skal også takast omsyn til om skolen har nødvendig og eigna utstyr og kompetanse til å gi slik opplæring.

At elevane og læraren må kunne kommunisere effektivt, betyr at elevane må ha tilsvarende høve for fagleg hjelp og oppfølging som om læraren var fysisk til stades. Dessutan må læraren ha tilsvarende høve til å gi opplæring, gjere vurderingar og registrere eventuelt fråvær. Dei tekniske løysingane som blir nytta, må leggje til rette for kommunikasjon i sanntid eller med kort responstid.

Elevane skal som hovudregel få fjernundervisning på skolen. Ein elev i grunnskolen kan få fjernundervisning andre stader enn på skolen i særlege tilfelle. Ein elev i vidaregåande skole kan få fjernundervisning andre stader enn på skolen i særlege tilfelle eller etter avtale med rektor.

Departementet kan gi forskrift om fjernundervisning, der det mellom anna kan setjast fleire vilkår for å bruke fjernundervisning.

§ 14-5 *Forbod mot forkynning*

Opplæringa skal ikkje vera forkynnande.

§ 14-6 *Fritak frå aktivitetar i opplæringa på grunn av livssyn*

Elevar har rett til fritak frå aktivitetar i opplæringa som dei opplever som utøving av ein annan religion enn sin eigen eller tilslutning til eit anna livssyn enn sitt eige, eller som dei på same grunnlag opplever som krenkjande eller støytande. Fritaket føreset ei skriftleg melding frå eleven eller foreldra, men det trengst ikkje grunngiving.

Ein kan ikkje krevje fritak frå kompetansemåla i læreplanane for fag.

Elevar som får fritak frå aktivitetar i opplæringa, skal ha anna opplæring med tilsvarende fagleg innhald.

§ 14-7 *Opplæring om kristendom, religion, livssyn og etikk*

Kristendom, religion, livssyn og etikk skal vere eit fag. Faget skal vere samlande og gi elevane kjennskap til kristendommen, andre verdsreligionar og livssyn, kjennskap til kva kristendommen har å seie som kulturarv, og kjennskap til etiske og filosofiske emne.

Opplæringa i emna kristendom, religion, livssyn og etikk skal medverke til auka forståing, respekt og evne til dialog mellom menneske med ulikt syn på trudoms- og livssynsspørsmål. Emna skal presenterast på ein objektiv, kritisk og pluralistisk måte.

Kapittel 15 Opplæringsspråk, læremiddel og skolebibliotek

§ 15-1 *Opplæringsspråk og talemål*

Opplæringa skal vere på norsk, samisk eller norsk teiknspråk.

I den munnlege opplæringa avgjer elevane og lærarane sjølve kva for talemål dei vil bruke. Lærarane og skoleleiinga skal ta mest mogleg omsyn til talemålet til elevane i ordval og uttrykksmåtar.

§ 15-2 *Hovudmål på kvar skole*

Kommunen og fylkeskommunen skal gi forskrift om kva skriftspråk som skal vere hovudmålet på kvar skole, bokmål eller nynorsk. Skolen skal bruke hovudmålet i den skriftlege opplæringa og i den skriftlege kommunikasjonen med elevane og foreldre.

I samband med skifte av hovudmål på ein grunnskole eller når eit fleirtal i kommunestyret eller minst 1/4 av dei røysteføre i kommunen krev det, skal det haldast rådgivande røysting. Alle som bur i skolekrinsen, jf. § 3-6, og har røysterett etter valgløven § 2-2, har røysterett i saker om skifte av hovudmål. Alle foreldre til barn på barnesteget ved skolen har røysterett i slike saker, utan omsyn til bustad eller statsborgarskap. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

§ 15-3 *Læremiddel*

I norsk og samisk kan skolen berre bruke læremiddel som følgjer offisiell rettskriving.

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at det i opplæringa berre blir brukt læremiddel som ligg føre på bokmål og nynorsk til same tid og same pris. Krava gjeld for læremiddel som skal brukast jamleg i opplæringa, og som dekkjer vesentlege delar av læreplanen i faget. Krava gjeld ikkje

- a) læremiddel i faget norsk
- b) læremiddel i fag med årskull med 300 eller færre elevar
- c) læremiddel der den norske teksten utgjer ein mindre del

Krava til rettskriving og kravet til at læremidla skal liggje føre på både bokmål og nynorsk, gjeld både trykte og digitale læremiddel som er utvikla til bruk i opplæringa.

§ 15-4 *Ordlistar, ordbøker og skriveprogram*

Dei norskspråklege trykte og digitale ordlistene og ordbøkene skolen brukar, skal vere godkjende av Språkrådet.

Så langt råd er, skal skolen bruke skriveprogram som støttar både bokmål og nynorsk, og som følgjer offisiell rettskriving.

§ 15-5 *Skolebibliotek*

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at elevane har tilgang til eit skolebibliotek eller eit anna bibliotek som er særskilt tilrettelagt for skolen og tilgjengeleg for elevane i skoletida.

Kapittel 16 Rådgiving

§ 16-1 *Rådgiving om utdannings- og yrkesval*

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at elevar i grunnskolen og i den vidaregåande opplæringa får den rådgivinga som dei treng om utdannings- og yrkesval.

Elevane skal få rådgiving på den skolen dei går på, og individuelt dersom dei ønskjer det.

Fylkeskommunen skal sørge for at dei som har læretid i bedrift, har tilgang til rådgiving om utdannings- og yrkesval på den skolen dei sist gjekk på.

§ 16-2 Rådgiving om sosiale og personlege forhold

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at elevar får den rådgivinga som dei treng om sosiale og personlege forhold som kan ha innverknad på korleis dei har det på skolen.

Elevane skal få rådgiving på den skolen dei går på, og individuelt dersom dei ønskjer det.

Fylkeskommunen skal sørge for at dei som har læretid i bedrift, har tilgang til rådgiving om sosiale og personlege forhold på den skolen dei sist gjekk på.

Kapittel 17 Personalet i skolen, skolefagleg kompetanse og kvalitetsutvikling

§ 17-1 Leiing

Skolen skal ha ei leiing som er fagleg, pedagogisk og administrativt forsvarleg.

Ein skole skal leiast av ein rektor. Rektoren skal ha pedagogisk kompetanse, ta del i den daglege verksemda og arbeide med utviklinga av verksemda. Ein rektor kan leie fleire skolar.

Kommunen og fylkeskommunen skal leggje til rette for at nytilsette rektorar kan ta studiepoenggivande utdanning i pedagogisk leiing innan tre år etter tilsetjinga, dersom dei ikkje har slik utdanning frå før.

§ 17-2 Krav om kompetanse for å bli tilsett som lærar

Den som skal tilsetjast i lærarstilling, skal ha relevant fagleg og pedagogisk kompetanse seinast når vedkommande tek til i stillinga.

Dersom ingen søkjarar oppfyller kompetansekrava, kan andre tilsetjast mellombels i ei lærarstilling. Slik mellombels tilsetjing kan ikkje vare lenger enn til 31. juli, med mindre søkjaren blir tilsett på det vilkåret at påbyrja lærarutdanning skal fullførast. Kor lenge ei tilsetjing på dette vilkåret skal vare, avtalar arbeidsgivaren og arbeidstakaren ut frå kor stor stilling, kor lang utdanning og kor tilgjengeleg utdanningstilbod det er tale om.

Departementet kan gi forskrift om kva kompetanse ein må ha for å bli tilsett i lærarstilling.

§ 17-3 Krav om relevant kompetanse i undervisningsfag

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at lærarar har relevant kompetanse i dei faga dei skal undervise i. Dette gjeld ikkje mellombels tilsette.

Kommunen og fylkeskommunen kan fråvike krava i første avsnitt dersom det er nødvendig fordi skolen ikkje har nok lærarar med relevant kompetanse i faget. Ei slik avgjerd må vurderast på nytt kvart skoleår.

Departementet kan gi forskrift om kva som er relevant kompetanse i dei ulike faga.

§ 17-4 *Kvalifikasjonsprinsippet*

Den best kvalifiserte søkjaren skal tilsetjast i ei ledig stilling, om det ikkje er gjort unntak i lov eller forskrift.

Når kommunen og fylkeskommunen skal vurdere kven som er best kvalifisert, skal dei leggje vekt på utdanning, erfaring og kor personleg eigna søkjaren er, halde saman med kvalifikasjonskrava i utlysinga.

§ 17-5 *Personalet ved leirskolar*

Undervisningspersonalet ved leirskolar med fast pedagogisk bemanning skal vere tilsett i den kommunen der leirskolen ligg. Departementet kan gi forskrift om kompetansekrav for personalet ved faste leirskolar.

§ 17-6 *Bruk av anna personale enn lærarar i opplæringa*

Anna personale enn lærarar kan hjelpe til i opplæringa, men skal ikkje ha ansvaret for opplæringa. Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at slikt personale får nødvendig rettleiing av ein lærar.

§ 17-7 *Krav om forsvarleg vikarordning*

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at skolane har god nok tilgang på lærarar ved vanleg og venta fråvær.

§ 17-8 *Krav om kompetanse i skolen*

Kommunen og fylkeskommunen har ansvar for å ha den rette og nødvendige kompetansen i skolen.

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at lærarar, rektorar og andre tilsette i skolen får høve til å utvikle seg fagleg og pedagogisk så dei kan vere på høgde med utviklinga i skolen og samfunnet.

§ 17-9 *Politiattest og forbod mot tilsetjing*

Kommunen og fylkeskommunen skal krevje politiattest av dei som skal tilsetjast fast eller mellombels eller ha praksis i grunnskolen, den vidaregåande skolen, skolefritidsordninga, leksehjelpa, leirskolar, kulturskolen eller skoleliknande aktivitetstilbod. Kommunen og fylkeskommunen kan òg krevje politiattest av andre som jamleg oppheld seg på skolane og andre stader der dei nemnde tilboda blir gitt.

Politiattesten skal innehalde dei merknadene som politiregisterloven § 39 første avsnitt fastset. I tillegg skal politiattesten innehalde merknader om reaksjonar for brot på straffeloven (2005) §§ 196, 209, 210, 211, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 263, 264, 271, 272, 273, 284 og 285, straffeloven (1902) §§ 121, 139, 222, 223, 227, 228, 229 og lov 15. desember 1995 nr. 74 om forbud mot kjønnslemlestelse §§ 1 og 2. Merknader om reaksjonar for brot på desse straffeboda skal vere i samsvar med politiregisterloven § 40 om ordinær politiattest. Politiattesten skal innehalde merknader om verserande saker i samsvar med reglane i politiregisterloven § 41 nr. 2 om utvida politiattest.

Ein som er dømd for eller har vedteke førelegg for seksuelle overgrep mot mindreårige, kan ikkje tilsetjast eller ha praksis i skolar eller tilbod som nemnde i første avsnitt. Er det merknad om reaksjonar for andre straffebrot på politiattesten til ein søkjar,

skal det vurderast konkret om søkjaren bør tilsetjast. Det same gjeld søkjarar som har fått ein annan reaksjon enn dom eller førelegg for seksuelle overgrep mot mindreårige. Dersom det står merknader på politiattesten til ein person som er nemnd i første avsnitt andre setning, skal kommunen og fylkeskommunen vurdere om vedkommande skal nektast tilgjenge til skolen eller tilbodet.

Departementet skal gi forskrift om kva for straffebod som skal vere omfatta av tredje avsnitt første setning. Departementet kan òg gi forskrift om innhenting og behandling av politiattest.

§ 17-10 Praksisplassar i skolen

Departementet kan i det enkelte tilfellet eller i forskrift gi pålegg om at kommunane eller fylkeskommunane skal gi studentar frå universitet og høgskeolar praksisopplæring og rettleiing i skolen.

§ 17-11 Skolefagleg kompetanse og kvalitetsutvikling

Det skal vere skolefagleg kompetanse i kommune- og fylkeskommuneadministrasjonen.

Kommunen og fylkeskommunen skal arbeide for å halde ved lag og heve kvaliteten i grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa.

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at skolane jamleg vurderer i kva grad organiseringa, tilrettelegginga og gjennomføringa av opplæringa medverkar til å nå dei måla som er fastsette i læreplanverket.

Kommunestyret og fylkestinget skal minst éin gong i året få informasjon om læringsmiljøet, læringsresultata og fråfallet frå opplæringa.

Femte delen – førebuande opplæring og vidaregåande opplæring for vaksne

Kapittel 18 Rett til førebuande opplæring og vidaregåande opplæring for vaksne

§ 18-1 Formålet med opplæringa for vaksne

Formålet med opplæringa i § 1-2 og dei overordna måla og prinsippa for opplæringa med heimel i § 1-3 gjeld så langt det høver. Opplæringa skal byggje på den kompetansen dei vaksne deltakarane allereie har, og skal gjennomførast slik at deltakarane kan komme seg ut i arbeid eller utdanne seg vidare så raskt som mogleg.

§ 18-2 Rett til førebuande opplæring for vaksne

Dei som ikkje lenger har rett til grunnskoleopplæring etter § 2-1, men treng førebuande opplæring i fag eller i grunnleggjande dugleikar, har rett til førebuande opplæring for vaksne.

Når det skal vurderast om ein søkjar treng førebuande opplæring, skal det takast omsyn til kva søkjaren sjølv meiner. Vaksne har rett til førebuande opplæring dersom dei ikkje har fått tilfredsstillande opplæring før, dersom dei treng opplæring i fag eller

grunnleggjande dugleikar som ikkje var del av læreplanen då dei fekk grunnskoleopplæring, og dersom dei treng ny opplæring på grunn av skade eller sjukdom.

Dei som har rett til vidaregåande opplæring etter kapittel 5, har ikkje rett til opplæring etter regelen her.

§ 18-3 Rett til vidaregåande opplæring for vaksne

Dei som har fullført grunnskoleopplæring eller tilsvarende opplæring, men ikkje har studiekompetanse eller yrkeskompetanse frå vidaregåande opplæring, har rett til vidaregåande opplæring for vaksne frå det skoleåret som tek til det året dei fyller 19 år. Dette gjeld òg dei som har fullført vidaregåande opplæring i eit anna land, men ikkje får godkjent opplæringa som studiekompetanse eller yrkeskompetanse i Noreg.

Fylkeskommunen kan òg gi opplæring på vidaregåande nivå til dei som er over opplæringspliktig alder, og som ikkje har fullført grunnskoleopplæring eller tilsvarende opplæring.

Dei som har rett til vidaregåande opplæring for vaksne, skal komme inn på eit opplæringstilbod som fører fram til ein av tre sluttkompetansar som dei har søkt på. Fylkeskommunen skal sørge for at søkjarar med betydeleg realkompetanse knytt til ein viss yrkeskompetanse får høve til å formalisere denne kompetansen.

Dersom fylkeskommunen tilbyr det, kan dei som har rett til vidaregåande opplæring etter regelen her, velje vidaregåande opplæring etter kapittel 5. Dei får då dei same rettane og pliktene som dei med rett til vidaregåande opplæring etter § 5-1. Dei som blir tekne inn til vidaregåande opplæring for vaksne utan å ha rett til det, får dei same rettane og pliktene som dei med rett til vidaregåande opplæring etter § 18-3.

Departementet kan gi forskrift om kven som har rett til vidaregåande opplæring for vaksne, og om inntaket til opplæringa.

§ 18-4 Rett til yrkesfagleg rekvalifisering

Dei som har oppnådd studiekompetanse eller yrkeskompetanse, har rett til vidaregåande opplæring fram til éin ny sluttkompetanse innanfor eit yrkesfagleg utdanningsprogram.

§ 18-5 Rett til læreplass eller anna tilbod i den vidaregåande opplæringa for vaksne

Dei som har lovfasta rett til opplæring etter § 18-3, og som oppfyller vilkåra for å bli formidla til læretid i bedrift, har rett til læreplass. Dersom dei ikkje får tilbod om læreplass, har dei rett til eit anna opplæringstilbod som gir grunnlag for den sluttkompetansen dei er tekne inn på.

Når vaksne deltakarar får opplæringa i bedrift, gjeld kapittel 7 for den delen av opplæringa.

§ 18-6 Påbygging til generell studiekompetanse

Dei som har bestått fag- og yrkesopplæring, har rett til påbygging til generell studiekompetanse frå det skoleåret som tek til det året dei fyller 19 år.

§ 18-7 Realkompetansevurdering

Dei som har rett til opplæring for vaksne, har rett til å få realkompetansen sin vurdert og dokumentert.

Dei som ikkje har rett til opplæring for vaksne, har rett til å få realkompetansen sin vurdert og dokumentert dersom kommunen eller arbeids- og velferdsetaten tilrår det.

Departementet kan gi forskrift om realkompetansevurdering, om klage på realkompetansevurdering og om dokumentasjon.

§ 18-8 Gratis opplæring for vaksne

Påboda i §§ 2-5 og 5-8 om gratis opplæring gjeld òg for førebuande opplæring og vidaregåande opplæring for vaksne.

§ 18-9 Rett til opplæring for vaksne for dei som ikkje har opphaldsløyve

Det er eit vilkår for rett til førebuande opplæring at søkjaren har lovleg opphald i landet. Dei som er over opplæringspliktig alder, og som oppheld seg lovleg i landet medan dei ventar på svar på søknad om opphaldsløyve, har rett til førebuande opplæring ut det skoleåret som tek til det året dei fyller 18 år. Dei som får avslag på søknaden om opphaldsløyve, har likevel berre rett til førebuande opplæring fram til datoen for det endelege vedtaket.

Dei som oppheld seg ulovleg i landet eller ventar på å få avgjort ein søknad om opphaldsløyve, har ikkje rett til vidaregåande opplæring for vaksne.

§ 18-10 Plikt til oppmøte og aktiv deltaking i opplæringa for vaksne

Vaksne deltakarar i førebuande opplæring og vidaregåande opplæring har plikt til å møte opp til opplæringa og delta aktivt.

Kommunen og fylkeskommunen kan gje løyve til fri og permisjon frå opplæringa.

Kapittel 19 Innhaldet i og organiseringa av den førebuande opplæringa og den vidaregåande opplæringa for vaksne

§ 19-1 Innhald, vurdering og dokumentasjon i opplæringa for vaksne

Opplæringa skal tilpassast kompetansen til den vaksne deltakaren.

Læreplanar for fag med heimel i § 1-3 gjeld for den vidaregåande opplæringa for vaksne. Departementet kan gi forskrift om læreplanar for førebuande opplæring for vaksne.

Vaksne deltakarar har rett til individuell vurdering og dokumentasjon av opplæringa. Departementet skal gi forskrift om individuell vurdering, om klage på vurdering og om dokumentasjon.

§ 19-2 Organisering av opplæringa for vaksne

Den førebuande opplæringa og den vidaregåande opplæringa for vaksne skal organiserast som eit særskilt tilbod for vaksne.

Opplæringstilbodet skal tilpassast livssituasjonen til deltakarane. Tilpassinga kan mellom anna gå ut på kveldsundervisning, nettundervisning og komprimering av opplæringstida.

Kommunen og fylkeskommunen kan nytte andre rettssubjekt, som til dømes studieforbund, til å gi opplæring til vaksne. Kommunen og fylkeskommunen skal sjølv dokumentere opplæringa etter § 19-1.

§ 19-3 *Bokmål og nynorsk i opplæringa for vaksne*

Deltakarar i opplæringa for vaksne vel sjølve om dei skal bruke bokmål eller nynorsk som hovudmål i det skriftlege arbeidet.

§ 19-4 *Rett til opplæring i og på samisk for vaksne deltakarar*

Samiske deltakarar i førebuande opplæring og vidaregåande opplæring for vaksne har rett til opplæring i samisk. Samiske deltakarar i førebuande opplæring for vaksne har rett til opplæring på samisk når det er nødvendig for at opplæringa skal vere forsvarleg. Samar er dei som kan skrivast inn i samemanttalet, og barna deira.

§ 19-5 *[Universell/Tilpassa] og tilrettelagd opplæring for vaksne deltakarar*

Kravet i § 11-1 om [universell/tilpassa] opplæring gjeld òg for førebuande opplæring og vidaregåande opplæring for vaksne deltakarar.

Deltakarar i førebuande opplæring for vaksne har rett til

- a) individuelt tilrettelagd opplæring etter §§ 11-3 til 11-8
- b) personleg assistanse etter § 11-9
- c) fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemiddel etter § 11-10

Dei som får vidaregåande opplæring for vaksne, har rett til individuell tilrettelegging når det er nødvendig for at opplæringa skal vere forsvarleg. Når fylkeskommunen skal avgjere om og korleis det skal leggjast til rette, skal det vurderast kva føresetnader eleven har, kva fagleg utbytte eleven kan få av opplæringa, og kva ressursar tilrettelegginga krev.

§ 19-6 *Tilrettelagd opplæring for vaksne deltakarar for å utvikle eller halde ved like grunnleggjande dugleik*

Deltakarar i opplæringa for vaksne som har særlege behov for opplæring for å kunne utvikle eller halde ved like grunnleggjande dugleik, har rett til slik opplæring. For denne opplæringa gjeld §§ 11-3 til 11-10 på tilsvarende måte.

§ 19-7 *Opplæring av vaksne deltakarar med behov for alternativ supplerande kommunikasjon (ASK)*

Deltakarar i opplæringa for vaksne som heilt eller delvis manglar funksjonell tale og har behov for alternativ og supplerande kommunikasjon, skal få bruke eigna kommunikasjonsformer og nødvendige kommunikasjonsmiddel i opplæringa.

Deltakarane har òg rett til den opplæringa dei treng for å kunne bruke alternativ og supplerande kommunikasjon. Denne opplæringa kan vere ein del av den individuelt tilrettelagde opplæringa etter §§ 19-5 og 19-6.

§ 19-8 *Særskild språkopplæring for vaksne deltakarar*

Deltakarar i førebuande opplæring for vaksne har rett til særskild språkopplæring etter § 3-6.

Deltakarar i vidaregåande opplæring for vaksne har rett til forsterka opplæring i norsk etter § 6-5 første avsnitt første setning.

§ 19-9 Opplæring i og på norsk teiknspråk for vaksne deltakarar

Deltakarar med høyrselshemming i førebuaende opplæring og vidaregåande opplæring for vaksne har rett til opplæring i og på norsk teiknspråk. Opplæringa kan givast med tolk.

§ 19-10 Opplæring i punktskrift for vaksne deltakarar

Deltakarar i førebuaende opplæring og vidaregåande opplæring for vaksne har rett til opplæring i punktskrift etter §§ 3-5 og 6-4.

§ 19-11 Det vidaregåande opplæringstilbodet for vaksne

Kravet i § 5-3 om planlegging og utbygging av det vidaregåande opplæringstilbodet gjeld òg for det vidaregåande opplæringstilbodet for vaksne deltakarar.

§ 19-12 Rådgiving om utdannings- og yrkesval i opplæringa for vaksne

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at deltakarar i førebuaende opplæring og i vidaregåande opplæring for vaksne får rådgiving om utdannings- og yrkesval.

Departementet kan gi forskrift om rådgiving om utdannings- og yrkesval.

§ 19-13 Kompetansekrav for lærarar i opplæringa for vaksne

Kompetansekrava og kvalifikasjonsprinsippet i §§ 17-2, 17-3 og 17-4 gjeld òg i den førebuaende opplæringa og den vidaregåande opplæringa for vaksne.

Departementet kan gi forskrift om kompetansekrav for dei som skal undervise deltakarar i særskild norskopplæring.

§ 19-14 Politiattest og forbod mot tilsetjing i den førebuaende opplæringa for vaksne

Kravet i § 17-9 om å leggje fram politiattest og forboda mot tilsetjing gjeld òg for førebuaende opplæring for vaksne.

Kapittel 20 Medverknad, skolemiljø, lokale reglar og anna i opplæringa for vaksne

§ 20-1 Vaksne deltakarar sin rett til medverknad

Deltakarar i førebuaende opplæring og vidaregåande opplæring for vaksne har rett til å ytre seg fritt i spørsmål som gjeld dei sjølve. Deltakarane skal bli høyrde, og det skal leggjast stor vekt på meningane deira.

§ 20-2 Krav til læringsmiljøet i opplæringa for vaksne

Opplæringa skal gå føre seg i høvelege lokale.

Kommunen og fylkeskommunen skal arbeide jamt og trutt for at alle deltakarane skal ha eit trygt og godt læringsmiljø.

Opplæringa skal leggjast opp på ein måte som gir høve til kontakt og kommunikasjon mellom deltakarane.

Deltakarar skal ikkje utsetjast for krenkjande eller anna utilbørleg oppførsel. Alle som arbeider i grunnopplæringa for vaksne, skal om mogleg gripe inn dersom ein deltakar blir utsett for krenking.

§ 20-3 Lokale reglar for opplæringa for vaksne

Kommunen og fylkeskommunen kan gi forskrift om dei rettane og pliktene som gjeld for deltakarane i opplæringa for vaksne, mellom anna reglar om orden, oppførsel og deltaking.

Kommunen og fylkeskommunen kan òg gi reglar om kva tiltak som kan brukast når vaksne deltakarar bryt reglane, og om korleis slike saker skal behandlast. Kommunen og fylkeskommunen kan berre bruke tiltak som er fastsette i reglane.

§ 20-4 Bortvising av vaksne deltakarar

Kommunen og fylkeskommunen kan fastsetje i reglane etter § 20-3 at deltakarar i opplæringa for vaksne kan visast bort frå opplæringa etter fleire eller grove brot på desse reglane. Det kan òg fastsetjast at deltakarar kan visast bort frå resten av den opplæringa dei er tekne inn på, dersom regelbrota er særleg alvorlege.

Det er kommunen eller fylkeskommunen sjølv som vedtek bortvising etter første avsnitt andre setning.

Ein deltakar i opplæring for vaksne kan ikkje visast bort dersom mindre inngripande tiltak er tilstrekkelege.

Kapittel 21 Skyss, reisefølgje og losji for deltakarar i opplæringa for vaksne

§ 21-1 Skyss til og frå opplæringsstaden for deltakarar i opplæringa for vaksne

Deltakarar i den førebuande opplæringa for vaksne har rett til gratis skyss dersom dei bur meir enn seks kilometer frå opplæringsstaden.

Deltakarar i den førebuande opplæringa for vaksne som treng skyss på grunn av nedsett funksjonsevne, skade eller sjukdom, har rett til gratis skyss til og frå opplæringsstaden.

Deltakarar i den vidaregåande opplæringa for vaksne har rett til skyss etter reglane i § 9-1 ut det skoleåret som tek til det året dei fyller 24 år.

§ 21-2 Reisefølgje for og tilsyn med deltakarar i den førebuande opplæringa for vaksne

Deltakarar i den førebuande opplæringa for vaksne som får skyss til og frå opplæringsstaden, har rett til reisefølgje og tilsyn i ventetida før og etter opplæringa dersom dei på grunn av nedsett funksjonsevne ikkje klarer seg åleine.

§ 21-3 Avgrensing av rett til skyss i den førebuande opplæringa for vaksne

Deltakarar i den førebuande opplæringa for vaksne har ikkje rett til skyss dersom dagleg skyss ikkje er forsvarleg.

Når fylkeskommunen skal vurdere om dagleg skyss er forsvarleg, skal det særleg leggjast vekt på alderen og funksjonsevna til deltakaren og kor lang og farleg skolevegen er. Det kan berre leggjast vekt på kostnader eller vanskar for fylkeskommunen dersom dei er ekstraordinære.

§ 21-4 Rett til losji for deltakarar i den førebuande opplæringa for vaksne

Deltakarar i den førebuande opplæringa for vaksne som ikkje har rett til skyss etter § 21-3, har rett til losji.

Kommunen skal ha tilsyn med innlosjerte vaksne deltakarar om det trengst.

Sjette delen – privat opplæring, godkjenningsordningar og privatistordningar

Kapittel 22 Privat opplæring

§ 22-1 Kven som kan drive private skolar etter lova

Private kan berre drive skole etter denne lova med godkjenning av departementet. Departementet skal godkjenne private grunnskolar dersom dei kan oppfylle krava i § 22-2. Departementet kan gi forskrift om saksbehandlingsreglar for godkjenning av private grunnskolar i samsvar med tjenesteloven § 27. Den som driv privat grunnskole utan godkjenning, kan straffast med bot.

Departementet kan godkjenne private vidaregåande skolar dersom det ligg føre ein mellomstatleg avtale om drift av slike skolar. I samband med godkjenninga kan departementet gjere unntak frå krava i lova og i forskrift gitt med heimel i lova.

Godkjenninga etter første og andre avsnitt fell bort dersom ein skole ikkje set i gang verksemda si etter lova innan tre skoleår etter at godkjenninga vart gitt. Det same gjeld om drifta etter lova blir nedlagd. Skolen skal gi melding til departementet når drifta etter lova blir nedlagd.

§ 22-2 Ansvar til private grunnskolar

Private grunnskolar skal oppfylle krava i desse reglane:

- a) §§ 1-2 og 1-3 første og andre avsnitt om innhaldet i opplæringa
- b) § 2-3 om innhald, vurdering og dokumentasjon
- c) § 3-1 om bokmål og nynorsk for elevane i grunnskolen
- d) kapittel 10 om det beste for eleven, medverknad, skoledemokrati og skolereglar
- e) kapittel 12 om skolemiljøet til elevane
- f) § 13-1 om bortvising
- g) § 14-1 andre avsnitt om skole- og feriedagar
- h) § 14-2 om inndeling av elevar i klassar og gruppar
- i) § 14-4 om fjernundervisning
- j) § 14-5 om forbod mot forkynning
- k) § 14-6 om fritak frå aktivitetar i opplæringa på grunn av livssyn
- l) § 14-7 om opplæring om kristendom, religion, livssyn og etikk
- m) kapittel 16 om rådgiving
- n) kapittel 17 om personalet i skolen
- o) §§ 24-2 og 24-3 om opplysningar til den kommunale sosialtenesta, helse- og omsorgstenesta og barnevernet
- p) § 25-1 om behandling av personopplysningar
- q) § 25-4 om plikt til å delta i evalueringar og gi opplysningar
- r) § 27-1 om bruk av ansiktsdekkjande plagg

Kommuneloven § 25-1 om internkontroll gjeld òg for private grunnskolar.

Der lova legg ansvar, oppgåver eller plikter til kommunen, ligg ansvaret til det øvste organet på skolen.

Heimkommunen skal sørge for at elevane har same tilgang til den pedagogisk-psykologiske tenesta som elevane i den offentlege skolen.

§ 22-3 Unntak frå visse krav for utanlandske og internasjonale grunnskolar

For utanlandske og internasjonale grunnskolar som er godkjende etter § 22-1, gjeld ikkje krava som er fastsette i eller med heimel i § 1-3 om læreplanverket og utdanningstilbodet, § 2-3 om innhald, vurdering og dokumentasjon i grunnskoleopplæringa og § 3-1 om bokmål og nynorsk for elevane i grunnskolen.

Krava som er fastsette i eller med heimel i § 17-2 om kompetanse for å bli tilsett som lærar og § 17-3 om relevant kompetanse i undervisningsfag, gjeld ikkje for skolar som følgjer sertifiseringsordningar med eigne krav om kompetanse for lærarar.

Departementet kan gjere unntak frå dei andre krava i § 22-2 første avsnitt så langt unntaka ikkje svekkjer dei grunnleggjande rettane til elevane.

§ 22-4 Teieplikt i private skolar

Forvaltningsloven §§ 13 til 13 e om teieplikt gjeld for private skolar som er godkjende etter § 22-1.

§ 22-5 Privat grunnskoleopplæring i heimen

Foreldre har plikt til å melde frå til kommunen dersom dei skal gi barna privat grunnskoleopplæring i heimen.

Den private grunnskoleopplæringa i heimen må oppfylle krava til formålet med opplæringa i § 1-2, krava i § 1-3 om at opplæringa må vere i samsvar med læreplanar for fag og med fag- og timefordelinga, forbodet mot forkynning i § 14-5 og krava i § 14-7 om korleis opplæringa i kristendom, religion, livssyn og etikk skal leggjast opp.

§ 22-6 Statleg tilsyn med private skolar

Departementet fører tilsyn med private skolar. Reglane i kommuneloven §§ 30-3 og 30-4 gjeld for tilsynsverksemda.

§ 22-7 Kommunalt tilsyn med grunnskoleopplæring i heimen

Kommunen skal føre tilsyn med privat grunnskoleopplæring i heimen. Når kommunen får melding om at eit barn skal få slik opplæring, skal kommunen opne tilsyn innan tre månader etter at opplæringa har starta.

Kommunen kan krevje at barn som får grunnskoleopplæring i heimen, tek prøver som kan vise om opplæringa oppfyller krava i § 22-5.

Dersom opplæringa ikkje oppfyller krava i § 22-5, skal barnet gå på skolen.

Kapittel 23 Godkjenningssordningar og privatistordningar

§ 23-1 Privatistar

Den som har meldt seg til eksamen utan å delta i opplæring i faget, er privatist. I grunnskolen er det berre dei som ville hatt rett til opplæring for vaksne etter reglane i kapittel 18, som kan gå opp til privatisteksamen.

§ 23-2 *Praksiskandidatar*

Den som har ein allsidig praksis som er 25 prosent lengre enn det fastsette opplæringsløpet for eit lærefag, kan melde seg til fag- eller sveineprøva utan opplæring i skole eller bedrift. Fylkeskommunen avgjer om praksisen kan godkjennast og kan i særlege tilfelle godkjenne kortare praksis.

§ 23-3 *Godkjenning av utanlandsk fag- og yrkesopplæring*

Dei som har utanlandsk fag- eller yrkesopplæring, kan søke departementet om å få ei godkjenning av opplæringa. Slik godkjenning inneber at opplæringa blir sidestilt med norsk fag- eller sveinebrev eller vitnemål. Opplæringa er sidestilt når ho har same nivå og omfang som den norske vidaregåande opplæringa og inneheld mange av dei vesentlege elementa i det aktuelle faget.

Vedtak om godkjenning av utanlandsk fag- og yrkesopplæring kan berre påklagast av den som har søkt om godkjenninga.

Ved vurdering av søknader om godkjenning av utanlandsk fag- og yrkesopplæring etter første avsnitt kan det også behandlast personopplysningar som nemnde i personvernforordninga artikkel 9 og 10.

Vedtak om godkjenning kan gjerast ved heilt eller delvis automatisert saksbehandling. Søkjaren kan krevje at vedtaket skal overprøvast manuelt.

Fødselsnummer, D-nummer og informasjon om at ein person har eit godkjenningsvedtak, kan delast automatisk med ein portal for deling av vitnemål og dokumentasjon om oppnådd kompetanse, jf. universitets- og høyskoleloven § 4-14 første avsnitt. Vedtak kan berre delast når den registrerte har bestemt det.

Departementet kan delegere oppgåva med å godkjenne den utanlandske fag- eller yrkesopplæringa til eit underliggande organ.

Departementet kan opprette ei nasjonal klagenemnd som skal behandle vedtak om godkjenning av utanlandsk utdanning og opplæring.

Departementet kan gi forskrift om vilkår for godkjenning, saksbehandling og klage.

Sjuande delen – forskjellige føresegner

Kapittel 24 Samarbeid, samordning, opplysningsplikt og anna

§ 24-1 *Samarbeid og samordning*

Skolen, skolefritidsordninga og pedagogisk-psykologisk teneste skal samarbeide med andre tenesteytarar dersom samarbeid er nødvendig for å gi eleven eit heilskapleg og samordna tenestetilbod. Dersom eleven har individuell plan etter anna lov og forskrift, skal skolen, skolefritidsordninga og den pedagogisk-psykologiske tenesta delta i samarbeid om utarbeiding og oppfølging av tiltak og mål i den individuelle planen.

Kommunen skal samordne tenestetilbodet etter første avsnitt. Ved behov skal kommunen avgjere kva for ein kommunal tenesteytar som skal vareta samordninga. Dersom det er oppnemnt barnekoordinator etter helse- og omsorgstjenesteloven § 7-2 a, skal koordinatoren sørge for samordning av tenestetilbodet.

Skolen, skolefritidsordninga og pedagogisk-psykologisk teneste skal, i tillegg til å følgje opp einskilte elevar, samarbeide med andre tenesteytarar slik at skolen, skolefritidsordninga, den pedagogisk-psykologisk tenesta og dei andre tenesteytarane kan vareta sine oppgåver etter lov og forskrift.

Når det må til for å løyse oppgåvene etter første til tredje avsnitt, kan dei samarbeidande tenestene behandle personopplysningar, inkludert personopplysningar som nemnde i personvernforordningen artikkel 9 og 10.

Med tenesteytarar er det her meint kommunale, fylkeskommunale og statlege tenesteytarar, private tenesteytarar som utfører oppgåver på vegner av ein slik tenesteytar, barnehagar som får tilskot etter barnehageloven § 19, og skolar som får statstilskot etter friskolelova § 6-1.

Krava i denne regelen gjeld på same måte for samarbeid og samordning for vaksne deltakarar.

§ 24-2 Opplysningar til den kommunale helse- og omsorgstenesta og sosialtenesta

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at alle som utfører tenester eller arbeid etter denne lova, er merksame på forhold som bør føre til tiltak frå sosialtenesta eller helse- og omsorgstenesta. Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at dei som blir merksame på slike forhold, av eige tiltak gir sosialtenesta eller helse- og omsorgstenesta alle relevante opplysningar som dei ikkje har plikt til å teie om.

§ 24-3 Plikt til å opplyse barnevernet

Alle som utfører tenester eller arbeid etter denne lova, skal i arbeidet sitt vere merksame på forhold som kan føre til tiltak frå barnevernstenesta.

Alle som utfører tenester eller arbeid etter denne lova, skal utan hinder av teieplikta melde frå til barnevernstenesta utan ugrunna opphald

- a) når det er grunn til å tru at eit barn blir eller kjem til å bli mishandla, utsett for alvorlege manglar ved den daglege omsorga eller annan alvorleg omsorgssvikt
- b) når det er grunn til å tru at eit barn har ein livstruande eller annan alvorleg sjukdom eller skade og ikkje kjem til undersøking eller behandling, eller at eit barn med nedsett funksjonsevne eller eit særleg hjelpetrengande barn ikkje får dekt det særlege behovet for behandling eller opplæring
- c) når eit barn viser alvorlege åtferdsvanskar i form av alvorleg eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmiddel eller anna utprega normlaus oppførsel
- d) når det er grunn til å tru at eit barn blir eller kjem til å bli utnytta til menneskehandel.

Alle som utfører tenester eller arbeid etter denne lova, har òg plikt til å gi opplysningar etter pålegg i samsvar med barnevernsloven § 13-2.

§ 24-4 Sjølvråderett for dei som har fylt 15 år

Dei som har fylt 15 år, tek sjølve stilling til spørsmål knytte til opplæringa, mellom anna samtykke til spesialundervisning, melding om fritak frå aktivitetar i opplæringa på grunn av livssyn og søknad om inntak til den vidaregåande opplæringa.

§ 24-5 Rett til å ta avgjerder for eleven når barnevernstenesta har overteke omsorga

Dersom barnevernstenesta har overteke omsorga etter barnevernsloven § 5-1, har barnevernstenesta rett til å ta avgjerder på vegner av eleven. Barnevernstenesta har dessutan rett til å ta avgjerder på vegner av eleven etter vedtak om flytteforbod etter barnevernsloven § 4-3 og etter vedtak om plassering etter barnevernsloven § 4-2.

Det er likevel foreldra til eleven som har rett til å velje privat skole, jf. § 2-2, samtykkje til fritak frå heile opplæringsplikta, jf. § 2-2, velje skriftspråk, jf. § 3-1, krevje fritak frå delar av opplæringa på grunn av livssyn, jf. § 14-6, og krevje opplæring i og på samisk og i kvensk eller finsk, jf. §§ 3-2 og 3-3.

Kapittel 25 Behandling av personopplysningar og plikt til å delta i evalueringar

§ 25-1 Behandling av personopplysningar

Kommunar, fylkeskommunar og lærebedrifter kan behandle personopplysningar, inkludert personopplysningar som nemnde i personvernforordninga artikkel 9 og 10, når det er nødvendig for å utføre oppgåver etter lova.

Ved skolebyte kan skolar hente inn personopplysningar frå andre skolar, inkludert personopplysningar som nemnde i personvernforordninga artikkel 9 og 10, som er nødvendige for å oppfylle retten til grunnopplæring og retten til dokumentasjon av opplæringa.

Fylkeskommunar kan hente inn personopplysningar frå grunnskolar, inkludert personopplysningar som nemnde i personvernforordninga artikkel 9 og 10, som er nødvendige for å oppfylle retten til vidaregåande opplæring, gjennomføre inntak til vidaregåande opplæring, førebyggje frávær frå opplæringa og følgje opp dei som er i målgruppa til oppfølgingstenesta.

Ved skolebyte etter andre avsnitt og ved overgang til vidaregåande opplæring etter tredje avsnitt kan skolane òg dele personopplysningar, inkludert personopplysningar som nemnde i personvernforordninga artikkel 9 og 10, for å leggje til rette opplæringa til ein elev dersom eleven eller foreldra tillèt det.

Utlevering av personopplysningar etter andre, tredje og fjerde ledd kan gjerast utan hinder av teieplikt. Departementet kan gi forskrift om behandlinga av personopplysningar, mellom anna om formålet med behandlinga, behandlingsansvar, kva opplysningar som kan behandlast og om kven, bruk av automatiserte avgjerder, og tilgang til, vidarebehandling av og utlevering av personopplysningar.

§ 25-2 Den nasjonale databasen for vitnemål og annan dokumentasjon av oppnådd kompetanse frå vidaregåande opplæring

Den nasjonale databasen for vitnemål og annan dokumentasjon av kompetanse skal leggje til rette for

- a) samling av sannferdig informasjon om og oppbevaring av vitnemål og annan dokumentasjon av oppnådd kompetanse frå vidaregåande opplæring
- b) kontroll av at vitnemåla er gyldig førte i samsvar med gjeldande reglar
- c) opptak til høgare utdanning og til høgare yrkesfagleg utdanning
- d) deling av vitnemål og annan dokumentasjon av kompetanse

Fylkeskommunar og andre som tilbyr vidaregåande opplæring, skal utan hinder av teieplikt levere alle vitnemål og kompetansebevis frå den vidaregåande opplæringa til databasen. Departementet kan i forskrift fastsetje unntak frå denneplikta.

Databasen kan òg innehalde vitnemål og annan dokumentasjon av kompetanse frå anna opplæring og utdanning i den mon det tener til å oppfylle eitt eller fleire av formåla i første avsnitt.

Databasen kan dele desse opplysningane automatisk med ein portal for deling av vitnemål og dokumentasjon av kompetanse, jf. universitets- og høyskoleloven § 4-14: fødselsnummeret eller D-nummeret til ein person og informasjon om kva for dokumentasjon av kompetansen til personen databasen inneheld. Vitnemål og dokumentasjon av kompetanse kan berre delast når den registrerte har bestemt det.

Opplysningane i databasen kan brukast som grunnlag for analyse, statistikk og forskning.

Direktoratet for høgare utdanning og kompetanse er behandlingsansvarleg for databasen. Departementet kan gi forskrift om behandling og registrering av personopplysningar i databasen.

§ 25-3 Innhenting av opplysningar frå folkeregisteret

Offentlege styresmakter kan utan hinder av teieplikt hente inn opplysningar frå folkeregisteret når det er nødvendig for å utføre oppgåver etter denne lova. Departementet kan gi forskrift om kva for opplysningar som kan hentast inn.

§ 25-4 Plikt til å delta i evalueringar og gi opplysningar

Departementet kan gi forskrift om at dei ansvarlege for opplæringa og dei som får opplæring, skal delta i evalueringar og gi opplysningar om opplæringa.

Utdanningsdirektoratet kan behandle personopplysningar, inkludert personopplysningar som nemnde i personvernforordninga artikkel 9 og 10, når dette er nødvendig for å evaluere opplæringsverksemda som er omfatta av denne lova. Opplysningane kan òg brukast som grunnlag for forskning, analyse og statistikk. Departementet kan gi forskrift om kva opplysningar Utdanningsdirektoratet kan behandle, og om behandlinga.

Kapittel 26 Kulturskole, karriererettleiing og ulykkesforsikring

§ 26-1 Kulturskole

Kommunen skal ha eit tilbod om kulturskole til barn og unge, organisert i tilknytning til skolen og kulturlivet elles. Kommunen kan samarbeide med andre kommunar om tilbodet.

Kulturskolen skal ikkje godta krenkjande oppførsel som til dømes mobbing, vald, diskriminering og trakassering. Kulturskolen skal førebyggje tilfelle der elev har eit trygt og godt skolemiljø ved å arbeide kontinuerleg for å fremje helsa, trivselen og læringa til elevane.

§ 26-2 *Karriererettleiing*

Fylkeskommunen skal ha eit tilbod om gratis karriererettleiing for dei som er busette i fylket. Fylkeskommunen skal samarbeide med Arbeids- og velferdsetaten om tilbodet.

Departementet kan gi forskrift om innhaldet i og omfanget av karriererettleiinga og om korleis tilbodet skal vera organisert.

§ 26-3 *Ulykkesforsikring*

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for ulykkesforsikring for elevar og vaksne deltakarar. Fylkeskommunen skal òg sørge for ulykkesforsikring for dei som har læretid i bedrift, der yrkesskadeforsikring ikkje er dekkjande.

Departementet kan gi forskrift om ulykkesforsikring.

Kapittel 27 Forbod mot ansiktsdekkjande plagg, reklameforbod og alkoholforbod

§ 27-1 *Forbod mot bruk av plagg som dekkjer ansiktet*

Når elevar og vaksne deltakarar får opplæring, skal dei ikkje bruke plagg som dekkjer heile ansiktet eller delar av det. Det same gjeld når elevar deltek i skolefritidsordninga eller får leksehjelp.

Når dei som er tilsette i skolen, er saman med elevane eller deltakarane, skal dei ikkje bruke plagg som dekkjer heile ansiktet eller delar av det. Det same gjeld dei som arbeider i skolefritidsordninga, leksehjelpordninga, skolehelsetenesta eller den pedagogisk-psykologiske tenesta.

Forbodet gjeld ikkje tildekking av ansiktet av omsyn til vår, helse eller tryggleik, eller tildekking som tener pedagogiske eller sosiale føremål.

§ 27-2 *Forbod mot reklame i skolen*

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at elevane ikkje blir utsette for reklame som er eigna til å skape kommersielt press, eller som kan påverke haldningar, oppførsel og verdiar i stor mon. Heile skoleområdet skal skjermast på denne måten, og det same gjeld læremidla og dei andre læringsressursane som blir nytta i opplæringa.

Departementet kan gi forskrift om kva slags reklame forbodet dekkjer.

§ 27-3 *Alkoholforbod på grunnskolane*

På grunnskolar og i kombinerte anlegg for grunnskole og andre formål kan det ikkje serverast alkohol eller takast med alkohol til nyting. I kombinerte anlegg for grunnskole og andre formål kan det i særlege høve gjerast unntak dersom anlegget skal nyttast til eit kulturelt eller sosialt føremål utanom skoletida.

Kapittel 28 Ansvar til kommunen og fylkeskommunen

§ 28-1 *Kommunen sitt juridiske og økonomiske ansvar*

Kommunen skal oppfylle retten til grunnskoleopplæring for dei som bur i kommunen, bortsett frå dei som fylkeskommunen har ansvaret for etter §§ 28-3 til 28-6. Kommunen er ansvarleg for at alle reglane i lova som legger plikt på kommunen, blir oppfylte.

Departementet kan gi forskrift om eller fastsetje i enkeltvedtak kven som skal reknast som busette i kommunen. Departementet kan òg gi forskrift om at ein kommune skal ha det økonomiske ansvaret for grunnskoleopplæringa for elevar som får slik opplæring utanfor kommunen.

§ 28-2 Fylkeskommunen sitt juridiske og økonomiske ansvar

Fylkeskommunen skal oppfylle retten til vidaregåande opplæring for dei som bur i fylket. Fylkeskommunen er ansvarleg for at alle reglane i lova som legger pliktar på fylkeskommunen, blir oppfylte.

Fylkeskommunen skal oppfylle retten til grunnskoleopplæring og vidaregåande opplæring for dei som bur eller er innlagde i institusjonar i fylket, og for innsette i fengsel, jf. §§ 28-3 til 28-5.

Fylkeskommunar som har ledig kapasitet, skal gi tilbod om vidaregåande opplæring til søkjarar frå andre fylke dersom dei har rett til opplæring etter § 5-1.

Heimfylkeskommunen skal refundere utgiftene til vertsfylkeskommunen for dei som får skoleplass i eit anna fylke enn det dei bur i.

Departementet kan gi forskrift om eller fastsetje i enkeltvedtak kven som skal reknast som busette i fylket. Departementet kan gi forskrift om refusjon av utgiftene til vertsfylkeskommunen for dei som får skoleplass i eit anna fylke enn det dei bur i.

Oslo kommune har dei rettane og pliktene som ein fylkeskommune har etter denne lova.

§ 28-3 Ansvar for opplæringa til dei som bur i barnevernsinstitusjonar

Fylkeskommunen skal oppfylle retten til grunnskoleopplæring og vidaregåande opplæring for dei som bur i barnevernsinstitusjonar i fylket. Dette gjeld berre institusjonar som er omfatta av barnevernsloven § 16-3 tredje avsnitt bokstav b og c.

Fylkeskommunen der ein barnevernsinstitusjon ligg, har rett til refusjon etter faste satsar frå fylkeskommunen der eleven var busett då vedtaket om plassering vart gjort. Departementet kan gi forskrift om satsar for refusjon.

Blir opplæringa gitt i barnevernsinstitusjon, skal institusjonen sørgje for dei lokala som trengst.

§ 28-4 Ansvar for opplæringa til innlagde og for barn og søsken til innlagde i helseinstitusjonar

Fylkeskommunen skal oppfylle retten til grunnskoleopplæring og vidaregåande opplæring for dei som er innlagde i helseinstitusjonar i fylket. Fylkeskommunen skal òg oppfylle denne retten for barna og søskena til innlagde i helseinstitusjonar når institusjonsopphaldet truleg vil føre til meir enn fjorten dagars fråvær per skoleår for barnet eller søskenet.

Ansvaret til fylkeskommunen omfattar berre innlagde som får spesialisthelsetenester finansierte av staten, og barna og søskena til innlagde som får slike tenester.

Fylkeskommunen der ein helseinstitusjon ligg, har rett til refusjon for kostnader til opplæringa etter faste satsar frå fylkeskommunen der eleven var busett på innleggingstidspunktet. Refusjonsretten gjeld berre i samband med innlegging i institusjonar som tilbyr tverrfagleg og spesialisert behandling for rusmiddelavhengige, og

innlegging i institusjonar i det psykiske helsevernet. Departementet kan gi forskrift om satsar for refusjon.

Blir opplæringa gitt i helseinstitusjon, skal institusjonen sørgje for dei lokala som trengst.

§ 28-5 Ansvar for opplæringa til innsette i fengsel

Fylkeskommunen skal oppfylle retten til grunnskoleopplæring og vidaregåande opplæring for innsette i fengsel i fylket.

Dersom opplæringa ikkje blir gitt på skolen, skal kriminalomsorga sørgje for dei lokala som trengst.

§ 28-6 Unntak frå hovudreglane om kva opplæring kommunen og fylkeskommunen har ansvar for

Departementet kan i særlege tilfelle godkjenne at ein fylkeskommune driv grunnskoleopplæring, og at ein kommune driv vidaregåande opplæring.

Departementet kan i særlege tilfelle godkjenne at ein fylkeskommune driv vidaregåande opplæring i utlandet, dersom målet med opplæringa er norsk studie- eller yrkeskompetanse. Denne lova gjeld for slik opplæring. Så langt det er forsvarleg og nødvendig, kan departementet likevel gjere unntak frå reglane i lova og forskrifter til lova. Departementet kan endre vilkåra for godkjenninga når tilhøva talar for det, og kan om nødvendig kalle ho tilbake.

Staten kan i særlege tilfelle drive grunnskoleopplæring og vidaregåande opplæring.

§ 28-7 Ansvar for skyss, reisefølgje, tilsyn og losji

Fylkeskommunen skal oppfylle retten til skyss for elevar i grunnskolen og i den vidaregåande skolen og for deltakarar i den førebuande opplæringa og den vidaregåande opplæringa for vaksne. Det er likevel kommunen som skal oppfylle retten til skyss for grunnskoleelevar som har særleg farleg eller vanskeleg skoleveg.

Fylkeskommunen skal oppfylle retten til reisefølgje og tilsyn for elevar i den vidaregåande opplæringa. Kommunen skal oppfylle retten til reisefølgje, tilsyn og losji for grunnskoleelevar og deltakarar i førebuande opplæring for vaksne.

Når fylkeskommunen sørgjer for skyss for elevar i grunnskolen og deltakarar i den førebuande opplæring for vaksne, skal kommunen dekkje utgiftene som svarer til persontakst for enkeltreiser på strekninga.

Fylkeskommunen skal organisere skoleskyssen i samråd med kommunen. Blir dei ikkje samde, kan statsforvaltaren gi pålegg om korleis skoleskyssen skal organiserast og finansierast.

Kommunen har ansvar for innlosjering av elevar i grunnskolen etter § 4-4. Fylkeskommunen har ansvar for å hjelpe elevar i den vidaregåande opplæringa med å skaffe bustad etter § 9-3.

Departementet kan gi forskrift om

- a) skoleskyss og skyssgodtgjersle
- b) heimreiser, reisefølgje og opphald for dei som må innlosjerast i samsvar med kapittel 9

- c) heimfylket sitt ansvar for å refundere utgifter til skyss i samband med vidaregåande opplæring i eit anna fylke

Kapittel 29 Klageinstans, tilsyn og forsøk

§ 29-1 *Klageinstans* [Alternativ 1]

Reglane i forvaltningsloven § 28 om kven som er klageinstans, gjeld som hovudregel for enkeltvedtak etter opplæringslova.

Departementet er klageinstans for enkeltvedtak om

- a) grunnskoleopplæring etter § 2-1 og førebuande opplæring for vaksne etter §18-2
- b) vidaregåande opplæring etter §§ 5-1, 5-5, 5-6, 5-7, 5-9, 18-3, 18-4, 18-5, 18-6, 18-7 og 18-9
- c) opplæring i og på samisk etter §§ 3-2, 6-2 og 19-4
- d) opplæring i kvensk eller finsk etter § 3-3
- e) opplæring i og på norsk teiknspråk etter §§ 3-4, 6-3 og 19-9
- f) opplæring i punktskrift etter §§ 3-5 og 6-4
- g) særskild språkopplæring etter §§ 3-6, 6-5 og 19-8
- h) individuelt tilrettelagd opplæring etter § 11-6
- i) personleg assistanse etter § 11-4
- j) fysisk tilrettelegging, opplæring i bruk av tekniske hjelpemiddel og opplæring i mobilitet etter § 11-5
- k) det fysiske skolemiljøet etter § 12-7
- l) skolebyte som er pålagt etter § 13-2

Departementet kan gi forskrift om kven som skal vere klageinstans for enkeltvedtak om individuell vurdering.

§ 29-1 *Klageinstans* [Alternativ 2]

Departementet er klageinstans for enkeltvedtak etter opplæringslova. For enkeltvedtak som ikkje gjeld opplæring eller skoleskyss, gjeld likevel reglane om klageinstans i forvaltningsloven § 28. I den vidaregåande opplæringa gjeld reglane om klageinstans i forvaltningsloven § 28 òg for vedtak om inntak av gjesteelevar og vedtak om kva for utdanningsprogram, programområde og skole ein søkjar skal takast inn på.

Departementet kan gi forskrift om kven som skal vere klageinstans for enkeltvedtak om individuell vurdering.

§ 29-2 *Statleg tilsyn*

Statsforvaltaren kan føre tilsyn med at kommunane og fylkeskommunane oppfyller kommunepliktene som følgjer av lova eller forskrift med heimel i lova, og plikta til å ha internkontroll etter kommuneloven § 25-1. Reglane i kommuneloven kapittel 30 gjeld for tilsynsverksemda.

Departementet kan føre tilsyn med at andre plikter etter lova og med heimel i lova blir oppfylte. Reglane i kommuneloven §§ 30-3 og 30-4 gjeld for tilsynsverksemda.

§ 29-3 *Forsøksverksemd*

Etter søknad frå kommunen eller fylkeskommunen kan departementet godkjenne tidsavgrensa unntak frå lova eller reglar gitt med heimel i lova dersom det er nødvendig for å gjennomføre pedagogiske eller organisatoriske forsøk.

Departementet kan gjere unntak frå lova eller reglar gitt med heimel i lova dersom det er nødvendig for å gjennomføre nasjonale forsøk.

Forsøka skal vere etisk forsvarlege og godt fagleg underbygde. Forsøka skal evaluerast og rapporterast. Forsøka skal ikkje svekkje elevane sine grunnleggjande rettar etter lova.

§ 29-4 *Oppfyllying av enkeltvedtak som er kjent ugyldig*

Ein kommune eller fylkeskommune skal oppfylle eit vedtak frå eit statleg forvaltningsorgan som gir ein part rett til tenester etter denne lova, sjølv om kommunen eller fylkeskommunen får vedtaket kjent ugyldig gjennom søksmål etter tvisteloven § 1-4 a. Eit vedtak av dette slaget kan berre gjerast om til skade for den private parten etter reglane i forvaltningsloven § 35 første avsnitt bokstav c dersom vedtaket er ugyldig fordi den private parten eller nokon som har handla på vegner av den private parten, forsettleg eller grovt aktaust har gitt urette opplysningar eller halde tilbake opplysningar.

Åttande delen – slutføresegner

Kapittel 30 Iverksetjing og overgangsreglar

§ 30-1 *Iverksetjing og oppheving*

Lova gjeld frå den tida Kongen fastset. Samstundes blir lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa oppheva. Kongen kan setje i verk ulike kapittel eller reglar i lova til ulik tid.

§ 30-2 *Overgangsreglar*

Forskrifter og enkeltvedtak med heimel i reglar som blir oppheva eller endra med denne lova, står ved lag til Kongen fastset noko anna. Kongen kan gi forskrift med overgangsreglar for tilpassing til denne lova.

Personale i grunnskolen som var tilsett i uoppseieleg stilling 1. august 1999, kan ikkje seiast opp, og lov 13. juni 1969 nr. 24 om grunnskolen § 24 nr. 1 andre avsnitt og nr. 2 gjeld for dei.

Foreldre som driv grunnskoleopplæring i heimen når lova blir sett i verk, treng ikkje å melde frå til kommunen etter reglane i § 22-5.

§ 30-3 *Endringar i andre lover*

Frå den tida lova tek til å gjelde, blir desse endringane gjorde i andre lover: - -

Forslag til endringer i friskoleloven

Endringer i kapittel 1 Formålet med og verkeområdet for lova

§ 1-2 Verkeområdet

Lova gjeld godkjenning med rett til statstilskot for frittstående grunnskolar og frittstående vidaregåande skolar, og vilkår for å få slikt tilskot.

Lova gjeld ikkje skolar som er omfatta av folkehøgskoleloven, fagskoleloven, voksenopplæringsloven eller skolar som driv verksemda si etter opplæringslova § 2-12. Lova gjeld heller ikkje skolar som blir drivne av politiske grupper eller parti på partipolitisk grunnlag.

Lova gjeld ikkje kjøp av opplæringstenester med unntak av kjøp av opplæringstenester ved gjennomføring av fjernundervisning i samsvar med § 3-4a.

§ 1-3 Definisjoner

Med heimkommune og heimfylke i denne lova er meint den kommunen eller fylkeskommunen som har ansvaret for grunnskoleopplæring etter opplæringslova § 28-1 eller den fylkeskommunen som har ansvaret for den vidaregåande opplæring etter opplæringslova § 28-2.

Med vertskommune og vertsfylket i denne lova er meint den kommunen eller fylkeskommunen der friskolen ligg.

Endringer i kapittel 2 Godkjenning med rett til statstilskott

§ 2-3 Krav til innhald i opplæringa

Skolen skal drive verksemda si etter læreplanar godkjende av departementet. Det må gå fram av planen kva slag vurderingsformer og dokumentasjon skolen skal nytte. Skolane skal anten følgje den læreplanen som gjeld for offentlege skolar, eller læreplanar som på annan måte sikrar elevane jamgod opplæring, jf. 1-3 i opplæringslova. Elles har skolen sin undervisningsfridom. I samband med godkjenning fastset departementet kva for tilbod skolen kan gi, og maksimalt elevtal på det enkelte tilbodet. Departementet kan gi forskrift om krav til læreplanen.

I grunnskolen kan opp til [fem/ti] prosent av timane i kvart fag flyttast til andre fag eller brukast til særskilde tverrfaglege aktivitetar. Styret fastset fag- og timefordeling for det enkelte skoleåret der omdisponeringa av timer mellom fag kjem fram.

Departementet kan gi forskrift om plikt til å delta aktivitetar i grunnskolen som ikkje er opplæring i fag i grunnskolen.

§ 2-3a Innhald, vurdering og dokumentasjon

Elevane har rett til individuell vurdering og dokumentasjon av opplæringa. Elevane på 1. til 7. trinn får berre individuell vurdering utan karakterar. Ein elev skal ikkje få halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter i faget dersom læraren ikkje har tilstrekkeleg vurderingsgrunnlag. Departementet skal gi forskrift om individuell vurdering, om klage på vurdering og om dokumentasjon. Departementet skal òg gi

forskrift om korleis mangel på vurderingsgrunnlag kan føre til tap av rett til individuell vurdering.

Departementet kan gi forskrift om kor høgt fråvær elevar i vidaregåande skole kan ha før dei mistar rett til halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter i faget. Ved fråvær over fråværgrensa i faget skal elevane som hovudregel ikkje få halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter i faget.

§ 2-3b Fritak frå opplæring

Departementet kan gi forskrift om fritak frå opplæring i sidemålet for elevar som får særleg språkopplæring, om godskriving av tidlegare gjennomgått vidaregåande opplæring eller praksis, og om fritak frå kroppssøving i den vidaregåande skolen.

§ 2-4 Krav til skoleanlegg og skolemiljø

Skoleanlegga må vere godkjende av departementet. Anlegga må liggje samla.

Opplæringslova kapittel 12 om elevane sitt skolemiljø og § 13-2 om skolebyte gjeld også for skolar godkjende etter lova her. I saker om skolebyte er det heimkommunen eller heimfylket som gjer vedtak. Departementet er klageinstans for enkeltvedtak etter § 12-7 om det fysiske skolemiljøet og enkeltvedtak om skolebyte.

§ 2-5 Forsøksverksemd

Etter søknad frå skolen kan departementet godkjenne tidsavgrensa unntak frå lova eller reglar gitt med heimel i lova dersom det er nødvendig for å gjennomføre pedagogiske eller organisatoriske forsøk.

Departementet kan gjere unntak frå lova eller reglar gitt med heimel i lova dersom det er nødvendig for å gjennomføre nasjonale forsøk.

Forsøka skal vere etisk forsvarlege og godt fagleg underbygde. Forsøka skal evaluerast og rapporterast. Forsøka skal ikkje svekkje elevane sine grunnleggjande rettar etter opplæringslova.

Endringer i kapittel 3 Elevane

§ 3-1 Inntak av elevar

Skolane skal ha heile landet som inntaksområde. Dei skal stå opne for alle som fyller vilkåra for inntak i offentlege skolar, jf. opplæringslova § 2-1 og § 5-1 første ledd. Dette gjeld òg skolar i utlandet og internasjonale skolar i Noreg. Skolane kan reservere eit avgrensa tal på elevplassar til søkjarar som kjem etter hovudinntaket.

Dei vidaregåande skolane kan ta inn vaksne søkjarar som har rett til vidaregåande opplæring etter opplæringslova § 18-3 første ledd. Ved inntak til vidaregåande skolar skal ungdom med rett til vidaregåande opplæring etter opplæringslova § 5-1 første ledd prioriterast føre vaksne søkjarar med rett til vidaregåande opplæring etter opplæringslova § 18-3 første ledd. Skolar for funksjonshemma kan også ta inn vaksne søkjarar utan rett til vidaregåande opplæring. Heimfylket skal vurdere realkompetansen til ein vaksen søkjar før han eller ho kan takast inn som elev ved ein vidaregåande skole. Departementet kan gi forskrift om inntak til vidaregåande skolar. Forskrifta kan mellom anna innehalde reglar om krava til inntak og om unntak frå krava i andre og fjerde punktum.

Norske vidaregåande skolar i utlandet kan ikkje ta inn vaksne.

Skolane skal ha eit inntaksreglement som viser prioriteringa av søkjarar, dersom søkinga er større enn kapasiteten til skolen. Reglementet skal innehalde reglar for prioritering ut frå saklege omsyn. Inntaksreglementet skal liggje innanfor den avgrensinga som følgjer av første og andre ledd. Skolen avgjer i samsvar med reglementet kven av søkjarane som skal takast inn.

Melding om inntak av elevar i grunnskolar skal sendast til heimkommunen til eleven. Melding om inntak til vidaregåande skolar skal sendast til heimfylket til eleven. Skolen skal melde frå til heimfylket om behovet for læreplass når eleven er teken inn på vidaregåande trinn 2.

Ved avgjerd etter desse reglane gjeld forvaltningsloven. Avgjerd om inntak er enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2. Departementet er klageinstans.

§ 3-2 *Rett og plikt til opplæring*

Elevar i grunnskolar som er godkjende etter denne lova, oppfyller si plikt til grunnskoleopplæring etter opplæringslova 2-2 første og andre ledd.

Elevar i vidaregåande skoler som er godkjende etter denne lova, nyttar retten sin til vidaregåande opplæring etter opplæringslova § 5-1, § 5-5, § 5-7 første ledd, § 5-9 og § 18-3 første ledd.

§ 3-3 *Skolegangen*

Ein elev som har fått plass ved ein grunnskole som er godkjend etter denne lova, har rett til å fullføre opplæringa si ved skolen, så langt skolen er godkjend.

Opplæringslova § 2-2 tredje ledd om heilt eller delvis fritak frå opplæringsplikta og § 2-4 om utsett og tidleg skolestart gjeld tilsvarande for elevar i grunnskolar som er godkjende etter denne lova. Heimkommunen gjer vedtak. Departementet er klageinstans.

Ein elev som har fått plass ved ein vidaregåande skole som er godkjend etter denne lova, har rett til å fullføre trinnet med mindre eleven kan visast bort, jf. § 3-10.

§ 3-4 *Inndeling av elevar i klassar og grupper*

Kvar elev skal høyre til éin klasse og ha så mykje opplæringstid i klassen at eleven kan utvikle sosial samkjensle. I delar av opplæringa kan elevane delast i andre grupper. Inndelinga i klassar og grupper skal medverke til at skolen blir ein møteplass der elevane utviklar toleranse og respekt for kvarandre.

Ingen klassar eller grupper skal vere større enn det som er trygt og pedagogisk forsvarleg.

Elevane kan delast inn i grupper etter fagleg nivå dersom det er nødvendig for at ein eller fleire av elevane skal få eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa, så sant det ikkje går ut over dei andre elevene sitt høve til å få eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa. Elevane kan delast inn i grupper etter fagleg nivå berre i særskilde og avgrensa delar av opplæringa. Inndelinga etter fagleg nivå skal revurderast jamleg.

Elevane kan berre delast inn i grupper etter kjønn dersom det er sær gode grunnar til å gjere det.

Alle elevar skal ha ein kontaktlærar. Kontaktlæraren har eit særleg ansvar for eleven, for kontakten med heimen og for administrative, sosiale og pedagogiske gjeremål i klassen.

§ 3-4a *Fjernundervisning*

Delar av opplæringa kan gjennomførast utan at læraren er til stades saman med elevane (fjernundervisning). Fjernundervisning kan brukast dersom skolen kan godtgjere at det er gode grunnar for det, og at opplæringa vil vere trygg og pedagogisk forsvarleg. Fjernundervisninga skal gjennomførast slik at elevane og læraren kan kommunisere effektivt med tekniske hjelpemiddel.

At det må vere gode grunnar til å gjennomføre opplæringa som fjernundervisning, betyr at fordelane for elevane må vere større enn ulempene ved å gjennomføre opplæringa slik. Fordelar kan mellom anna vere moglegheit til å få tilbod i fag som elles ikkje ville vore mogleg, og moglegheit til få betre tilpassing ut frå nivå.

Når det skal vurderast om det vil vere trygt og pedagogisk forsvarleg å gi delar av opplæringa som fjernundervisning, skal det mellom anna takast omsyn til elevane si moglegheit til læring, utvikling, trivsel og sosial samkjensle. Det skal også takast omsyn til om skolen har nødvendig og eigna utstyr og kompetanse til å gi slik opplæring.

At elevane og læraren må kunne kommunisere effektivt, betyr at elevane må ha tilsvarende høve for fagleg hjelp og oppfølging som om læraren var fysisk til stades. Dessutan må læraren ha tilsvarende høve til å gi opplæring, gjere vurderingar og registrere eventuelt fråvær. Dei tekniske løysingane som blir nytta, må leggje til rette for kommunikasjon i sanntid eller med kort responstid.

Elevane skal som hovudregel få fjernundervisning på skolen. Ein elev i grunnskolen kan få fjernundervisning andre stader enn på skolen i særlege tilfelle. Ein elev i vidaregåande skole kan få fjernundervisning andre stader enn på skolen i særlege tilfelle eller etter avtale med rektor.

Departementet kan gi forskrift om fjernundervisning, der det mellom anna kan setjast fleire vilkår for å bruke fjernundervisning. Departementet kan òg gi forskrift om rapportering og dokumentasjon ved bruk av fjernundervisning.

§ 3-5 *Særskild språkopplæring*

Elevar med anna morsmål enn norsk og samisk har rett til særskild språkopplæring til dei kan norsk godt nok til å følgje opplæringa på skolen. Særskild språkopplæring skal omfatte forsterka opplæring i norsk, og om det trengst, morsmålsopplæring, tospråkleg opplæring i fag eller begge delar. Dersom det ikkje er openbert unødvendig, skal elevar som har budd mindre enn tre år i Noreg, få tilbod om morsmålsopplæring.

Heimkommunen eller heimfylket skal kartleggje norskkunnskapane til eleven før eit vedtak om særskild språkopplæring. Heimkommunen eller heimfylket til eleven gjer vedtak og dekkjer utgiftene til slik opplæring. Departementet er klageinstans.

Skolen skal jamleg vurdere om eleven kan norsk godt nok til å følgje den vanlege opplæringa.

Heimkommunen eller heimfylket kan vedta at eleven skal få opplæringa i morsmål på ein annan skole enn den eleven går på.

Føresegna gjeld ikkje for elevar ved internasjonale skolar og norske skolar i utlandet.

§ 3-5a *Innføringsopplæring for elevar som har budd kort tid i Noreg*

Elevar som har budd kort tid i Noreg og har fått vedtak om særskild språkopplæring, kan få heile eller delar av opplæringa i særskilde grupper eller klassar eller på særskilde skolar. Slik innføringsopplæring kan berre givast om eleven eller foreldra samtykkjer. Eleven kan få slik opplæring i opp til to år. Eit vedtak om innføringsopplæring for ein elev kan berre gjerast for opp til eitt år om gongen. I vedtaket kan det gjerast unntak frå læreplanverket.

Frittstående skolar kan gi innføringsopplæring når det ligg føre vedtak frå kommunen eller fylkeskommunen om slik organisering og om at skolen kan gi slikt opplæringstilbod. Skolar som vil gi innføringstilbod, må gi kommunen eller fylkeskommunen den informasjon som er nødvendig for å opplyse saka før denne gjer vedtak.

Føresegna gjeld ikkje for elevar ved internasjonale skolar og norske skolar i utlandet.

§ 3-6 *Arbeidet til skolen for å sikre at elevane har tilfredsstillande utbytte av opplæringa*

Reglane i opplæringslova kapittel 11 om arbeidet til skolen for å sikre at elevane har tilfredsstillande utbytte av opplæringa gjeld tilsvarende for friskolar.

Heimkommunen eller heimfylket til eleven gjer vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring etter reglane i opplæringslova § 11-6, jf. § 11-7. Heimkommunen eller heimfylket skal dekkje utgiftene til individuelt tilrettelagt opplæring i frittstående skolar på lik linje med offentlege skolar. Berekninga av midlar til individuelt tilrettelagt opplæring skal vere relatert til talet elevar med individuelt tilrettelagt opplæring. I tvilstilfelle avgjer departementet kva kommune eller fylkeskommune som er ansvarleg for kostnadene. Departementet har tilsvarende ansvar for elevar ved norske skolar i utlandet.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av reglane om individuelt tilrettelagt opplæring.

Departementet er klageinstans for klage over kommunale og fylkeskommunale enkeltvedtak om individuelt tilrettelagt opplæring.

§ 3-7 *Skyss, reisefølgje og tilsyn*

Elevar i frittstående grunnskolar har rett til skyss etter reglane i opplæringslova § 4-1 og rett til reisefølgje og tilsyn etter reglane i opplæringslova § 4-2. Opplæringslova § 4-3 om avgrensing av retten til skyss for elevar i grunnskolen gjeld óg for elevar i frittstående grunnskolar.

Elevar i frittstående vidaregåande skolar har rett til skyss etter reglane i opplæringslova § 9-1 om skyss for elevar i vidaregåande skole og § 9-2 om reisefølgje og tilsyn for elevar i vidaregåande skole. Retten til skyss, reisefølgje og tilsyn for elevar i grunnskolar gjeld berre innanfor kommunegrensa i den kommunen der eleven bur. For elevar i vidaregåande skolar gjeld retten til skyss, reisefølgje og tilsyn berre innanfor fylkeskommunegrensa i den fylkeskommunen der eleven bur.

Heimkommunen eller heimfylket til elevane gjer vedtak om skyss, og dekkjer utgifter etter reglane i opplæringslova § 28-7. Departementet er klageinstans ved klage over

kommunale og fylkeskommunale vedtak om skyss i grunnskolen. Heimfylket er klageinstans ved klage på vedtak om skyss i vidaregåande skolar.

Departementet kan gi forskrift om skoleskyss og skyssgodtgjersle, og om at skyssbehovet til elevane i vidaregåande skolar i særskilde tilfelle kan dekkjast på andre måtar.

Føresegna gjeld ikkje for elevar ved norske skolar i utlandet.

§ 3-10 *Bortvising*

Styret kan fastsetje i skolereglane at elevane kan visast bort frå opplæringa etter fleire eller grove brot på skolereglane. Elevar på 1. til 7. trinn kan visast bort for enkelttimar eller resten av dagen, og elevar på 8. til 10. trinn kan visast bort for opp til tre dagar. Foreldre skal få melding før ein elev på 1. til 7. trinn blir bortvist for resten av dagen. Elevar i den vidaregåande opplæringa kan visast bort for opp til fem dagar. Det kan òg fastsetjast at elevar i den vidaregåande opplæringa kan visast bort for resten av skoleåret dersom regelbrota er særleg alvorlege.

Det er dagleg leiar sjølv som vedtek bortvising frå opplæringa. Om ikkje styret fastset noko anna, kan dagleg leiar kan gi lærarar høve til å vise bort elevar frå ei opplæringsøkt som læraren sjølv har ansvaret for. Bortvisinga kan ikkje gjelde for meir enn to klokketimar. Det er heimfylket som gjer vedtak om at ein elev i vidaregåande skole skal visast bort for resten av skoleåret. Heimfylket kan ikkje overlate til skolen å gjere slikt vedtak. Norske vidaregåande skolar i utlandet gjer sjølv vedtak om bortvising.

Ein elev kan ikkje visast bort dersom mindre inngripande tiltak er tilstrekkelege.

Avgjerd om bortvising er enkeltvedtak, og reglane i forvaltningsloven gjeld. Departementet er klageinstans.

§ 3-11 *Rådgiving om utdannings- og yrkesval*

Skolen skal sørgje for at elevar får den rådgivinga som dei treng om utdannings- og yrkesval.

Elevane skal få rådgiving på den skolen dei går på, og individuelt dersom dei ønskjer det.

§ 3-11a *Rådgiving om sosiale og personlege forhold*

Skolen skal sørgje for at elevar får den rådgivinga som dei treng om sosiale og personlege forhold som kan ha innverknad på korleis dei har det på skolen.

Elevane skal få rådgiving på den skolen dei går på, og individuelt dersom dei ønskjer det.

§ 3-12 *Fritak frå aktivitetar i opplæringa på grunn av livssyn*

Opplæringslova § 14-6 gjeld tilsvarande for elevar i skolar godkjende etter lova her. Retten til fritak frå aktivitetar m.m. gjeld likevel ikkje for elevar i skolar som er godkjent etter § 2-1 andre ledd bokstav a livssyn. Departementet er klageinstans for enkeltvedtak etter føresegna.

§ 3-13 *Permisjon frå den pliktige grunnskoleopplæringa*

Skolen kan gi ein elev permisjon frå skolen dersom eleven får ei opplæring som samla sett er forsvarleg. Skolen skal ha retningslinjer om permisjon frå skolen.

Ein elev som høyrer til eit anna trussamfunn enn Den norske kyrkja, har rett til permisjon frå skolen dei dagane trussamfunnet har helgedag, dersom foreldra sørgjer for den opplæringa som må til for at eleven skal kunne følgje med i opplæringa på skolen etter fråværet.

Avgjerd om permisjon er enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2. Departementet er klageinstans.

§ 3-15 Forbod mot bruk av plagg som dekkjer ansiktet

Når elevar får opplæring, skal dei ikkje bruke plagg som dekkjer heile ansiktet eller delar av det. Det same gjeld når dei deltek i skolefritidsordninga eller får leksehjelp.

Når dei som er tilsette i skolen, er saman med elevane, skal dei ikkje bruke plagg som dekkjer heile ansiktet eller delar av det. Det same gjeld dei som arbeider i skolefritidsordninga og leksehjelpordninga.

Forbodet gjeld ikkje tildekking av ansiktet av omsyn til vêr, helse eller tryggleik, eller tildekking som tener pedagogiske eller sosiale føremål.

Endringer i kapittel 4 Personale i skolen

§ 4-1 Leiing

Kvar skole skal ha ei leiing som er fagleg, pedagogisk og administrativ forsvarleg. Skolen skal ha ein dagleg leiar.

§ 4-2 Kompetansekrav til undervisningspersonalet

For undervisningspersonalet ved skolar som er godkjende etter lova her, gjeld dei kompetansekrava som følgjer av §§ 17-2 og 17-3 i opplæringslova med tilhøyrande forskrift.

For undervisningspersonalet ved skolar som er godkjende med alternative læreplanar, kan departementet òg godkjenne alternative kompetansekrav til dei krava som følgjer av opplæringslova §§ 17-2 og 17-3 med tilhøyrande forskrift.

Departementet kan gi forskrift om krav til kompetanse i tillegg til krava i første ledd.

Departementet kan gi forskrift om kva som er relevant kompetanse i dei ulike faga.

§ 4-3 Politiattest og forbod mot tilsetjing

Skolen skal krevje politiattest av dei som skal tilsetjast fast eller mellombels eller ha praksis i grunnskolen, i den vidaregåande skolen, i leksehjelpa eller i skoleliknande aktivitetstilbod. Skolen kan òg krevje politiattest av andre som jamleg oppheld seg på skolane og andre stader der dei nemnde tilboda blir gitt.

Politiattesten skal innehalde dei merknadene som politiregisterloven § 39 første avsnitt fastset. I tillegg skal politiattesten innehalde merknader om reaksjonar for brot på straffeloven (2005) §§ 196, 209, 210, 211, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 263, 264, 271, 272, 273, 284 og 285, straffeloven (1902) §§ 121, 139, 222, 223, 227, 228, 229 og lov 15. desember 1995 nr. 74 om forbud mot kjønnslemlestelse §§ 1 og 2. Merknader om reaksjonar for brot på desse straffeboda skal vere i samsvar med politiregisterloven § 40

om ordinær politiattest. Politiattesten skal innehalde merknader om verserande saker i samsvar med reglane i politiregisterloven § 41 nr. 2 om utvida politiattest.

Ein som er dømd for eller har vedteke førelegg for seksuelle overgrep mot mindreårige, kan ikkje tilsetjast eller ha praksis i skolar eller tilbod som nemnde i første avsnitt. Er det merknad om reaksjonar for andre straffebrot på politiattesten, skal det vurderast konkret om søkjaren bør tilsetjast. Det same gjeld den som har fått ein annan reaksjon enn dom eller førelegg. Dersom det står merknader på politiattesten til ein person som er nemnd i første avsnitt andre setning, skal skolen vurdere om vedkommande skal nektast tilgjenge til skolen eller tilbodet.

Departementet skal gi forskrift om kva for straffebod som skal vere omfatta av tredje avsnitt første setning. Departementet kan òg gi forskrift om innhenting og behandling av politiattest.

§ 4-5 Bruk av anna personale enn lærarar i opplæringa

Anna personale enn lærarar kan hjelpe til i opplæringa, men skal ikkje ha ansvaret for opplæringa. Skolen skal sørgje for at slikt personale får nødvendig rettleiing av ein lærar.

§ 4-6 Krav om forsvarleg vikarordning

Skolane skal sørgje for å ha god nok tilgang på lærarar ved vanleg og venta fråvær.

Endringer i kapittel 5 Styrings- og rådsorgan

§ 5-1 Styret

Som øvste ansvarlege organ skal kvar skole ha eit styre. Skolen sitt styre skal oppnemnast i samsvar med det rettsgrunnlaget skolen blir driven etter.

Rett til å vere til stades på møte i styret, til å seie meininga si og få denne tilført protokollen, har:

- a) ein representant oppnemnd av vertskommunen når det gjeld ein grunnskole, ein representant oppnemnd av fylkeskommunen når det gjeld ein vidaregåande skole,
- b) ein representant frå elevane
- c) ein representant frå foreldrerådet ved skolar som har slikt råd,
- d) ein representant for undervisningspersonalet ved skolen,
- e) ein representant for andre tilsette ved skolen,
- f) dagleg leiar av skolen.

Departementet kan i særskilde tilfelle og etter søknad gjere unntak frå andre ledd.

Ved handsaming av saker der det gjeld teieplikt etter lov og forskrift, skal styret sørgje for at personar med møterett som er under aldersgrensa for å vere myndige, må forlate møtet.

§ 5-2 Styret sine oppgåver

Styret har den øvste leiinga av skolen og skal sjå til at skolen blir driven i samsvar med gjeldande lover og forskrifter.

Styret skal

- a) sjå til at elevar i opplæringspliktig alder som blir tekne inn ved skolen, får oppfylt retten til grunnskoleopplæring, og melde frå til foreldra og heimkommunen til elevar som over lengre tid ikkje møter fram til undervisninga utan lovleg grunn
- b) fastsetje storleiken på skolepengane
- c) vedta budsjett og rekneskap for skolen
- d) fastsetje inntaks- og skolereglar for skolen
- e) fremje saker om pålagt skolebyte etter opplæringslova § 13-2, jf. § 2-4 andre ledd i denne lova og bortvising etter § 3-10 andre ledd i denne lova
- f) ha ansvar for at skolen har ei forsvarleg økonomi- og rekneskapsforvaltning
- g) sjå til at offentlege tilskot og skolepengar kjem elevane til gode
- h) sjå til at offentlege krav og føresetnader for verksemda blir oppfylte
- i) sørgje for å ha rett og nødvendig kompetanse i verksemda. Styret skal sørgje for at lærarar, dagleg leiar og andre tilsette i skolen får høve til å utvikle seg fagleg og pedagogisk så dei kan vere på høgde med utviklinga i skolen og samfunnet
- j) tilsetje dagleg leiar
- k) drøfte den årlege rapporten om tilstanden i skolen som er utarbeidd etter § 5-2b

I andre saker enn dei som følgjer av andre ledd, kan styret med 2/3 fleirtal delegere avgjerdsretten.

§ 5-5 Overgangen frå barnehagen til skolen

Skolen skal sørgje for at barna får ein trygg og god overgang frå barnehagen til skolen.

§ 5-6 Overgangen frå grunnskolen til den vidaregåande opplæringa

Dei vidaregåande skolane skal sørgje for at elevane får ein trygg og god overgang frå grunnskolen til den vidaregåande opplæringa. Grunnskolen skal samarbeide med den vidaregåande skolen om overgangen.

Dersom eleven skal starte i ein vidaregåande skole som er godkjend etter lova her, gjeld kommunens plikt i opplæringslova § 9-5 første avsnitt tilsvarende overfor den frittstående vidaregåande skolen.

Nytt kapittel 5A Det beste for eleven, medverknad, skoledemokrati og skolereglar

§ 5A-1 Det beste for eleven

I alle handlingar og avgjerder som vedkjem elevar, skal det takast grunnleggjande omsyn til kva som er best for kvar elev.

§ 5A-2 Elevane sin rett til medverknad

Elevane har rett til medverknad i alt som gjeld dei sjølve etter denne lova. Elevane skal få tilstrekkeleg og tilpassa informasjon og har rett til å ytre meiningane sine fritt. Elevane skal bli høyrd, og det skal leggjast vekt på meiningane deira etter alder og modning.

§ 5A-3 *Samarbeid med foreldre*

Skolen skal samarbeide med foreldre om opplæringa til eleven.

Departementet kan gi forskrift om samarbeidet mellom skolen og foreldre.

§ 5A-4 *Skoledemokratiet*

Skolen skal sørge for at elevane og foreldre får vere med på å planleggje, gjennomføre og vurdere verksemda til skolen, mellom anna arbeidet med skolemiljøet og kvalitetsutvikling av opplæringen og fastsetjinga av skolereglar. Elevane skal ikkje delta i behandlinga av saker som er omfatta av lovfesta teieplikt.

Skolen skal leggje til rette for at alle elevane skal kunne ytre seg og oppmuntre dei til å delta i skoledemokratiet. Skolen skal óg hjelpe elevane i arbeidet med skoledemokratiet.

§ 5A-5 *Organiseringa av skoledemokratiet*

Grunnskolar skal ha eit foreldreråd.

Grunnskolar og vidaregåande skolar skal ha eit elevråd som er valt av elevane ved skolen, om ikkje elevane vel å organisere seg på ein annan måte.

§ 5A-6 *Elevane si plikt til å delta*

Elevane skal vere aktivt med i opplæringa og følgje skolereglane. Skolen skal sørge for at elevar med frávær frå opplæringa blir følgde opp.

Skolen kan påleggje elevane å gjere oppgåver utanom skoletida (lekser). Det må takast omsyn til at elevar har rett til kvile og fritid.

§ 5A-7 *Skolereglar*

Kvar skole skal ha skolereglar. Skolereglane skal ha reglar om organisering av skoledemokratiet og om rettar og plikter for elevane, mellom anna om orden og oppførsel.

Skolane kan gi skolereglar om kva tiltak som kan brukast når elevar bryt skolereglane, og om korleis slike saker skal behandlast. Skolen kan berre bruke tiltak som er fastsette i skolereglane.

Skolereglane skal skrivast slik at elevane kan forstå dei.

§ 5A-8 *Informasjon til elevane og foreldre*

Skolen skal gi elevar og foreldre den informasjonen dei har bruk for, mellom anna om opplæringa, skolemiljøet og skolereglane, og om dei rettane og pliktene elevane elles har.

Endringar i kapittel 6A Diverse skolar som gir yrkesretta opplæring

§ 6A-7 *Andre føresegner*

Følgjande føresegner i denne lova gjeld så langt dei passar for skolar etter dette kapitlet:

- a) § 1-1 andre og tredje ledd om formålet med lova
- b) § 1-2 om verkeområdet
- c) § 2-2 om krav til verksemda til skolen, med unntak av tredje ledd. Dersom ein skole etter dette kapitlet har færre enn 10 elevar tre skoleår i samanheng, fell godkjenninga bort.

- d) § 2-4 om krav til skoleanlegg og skolemiljø
- e) § 3-3 tredje ledd om skolegangen
- f) § 3-4 om organisering av elevane i klassar eller basisgrupper
- g) § 3-4a om fjernundervisning
- h) § 5 A-7 om skolereglar
- i) § 3-15 om forbod mot bruk av klesplagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet
- j) § 4-1 om leing
- k) § 4-3 om politiattest og forbod mot tilsetting
- l) § 5-1 om styret, med unntak av bokstavane a og c
- m) § 5-2 om styret sine oppgåver, med unntak av bokstavane a og e
- n) § 5-2a om internkontroll
- o) § 5-2b om plikt til å arbeide med kvalitetsutvikling
- p) § 5 A-5 andre avsnitt om organisering av skoledemokratiet
- q) § 7-1 om budsjett, rekneskap og rapportering
- r) § 7-2 om tilsyn m.m.
- s) § 7-2a om moglege reaksjonsformer, med unntak av fjerde ledd
- t) § 7-2b om karantene
- u) § 7-3 om teieplikt
- v) § 7-9 første og femte ledd om behandling av personopplysningar

Endringar i kapittel 7 Diverse

§ 7-1b *Ulykkesforsikring*

Skolen skal sørgje for ulykkesforsikring for elevane. Departementet kan gi forskrift om ulykkesforsikring.

§ 7-1e *Leksehjelp*

Skolen skal ha tilbod om gratis leksehjelp til elevar i grunnskolen. Leksehjelpa er ikkje ein del av den opplæringa eleven har rett til etter denne lova, men skal støtte opp under opplæringa.

§ 7-6 *Straffansvar for brot på opplæringsplikta*

Foreldre og andre som har omsorg for eit barn, kan straffast med bot dersom dei forsettleg eller aktlaust handlar slik at barnet er borte frå den pliktige grunnskoleopplæringa utan å ha rett til det.

§ 7-7 *Rett til å ta avgjerder for eleven når barneverntenesta har overteke omsorga*

Dersom barneverntenesta har overteke omsorga etter barnevernloven § 5-1, har barnevernstenesta rett til å ta avgjerder på vegner av eleven. Barnevernstenesta har dessutan rett til å ta avgjerder på vegner av eleven etter vedtak om flytteforbod etter barnevernsloven § 4-3 og etter vedtak om plassering etter barnevernloven § 4-2.

Det er likevel foreldre til barnet som har rett til å velje privat skole, jf. opplæringslova § 2-2, samtykkje til fritak frå heile opplæringsplikta, jf. opplæringslova § 2-2 og krevje fritak frå delar av opplæringa på grunn av livssyn, jf. § 3-12.

§ 7-8 Innhenting av opplysningar frå folkeregisteret

Offentlege styresmakter kan utan hinder av teieplikt hente inn opplysningar frå folkeregisteret når det er nødvendig for å utføre oppgåver etter denne lova. Departementet kan gi forskrift om kva for opplysningar som kan hentast inn.